

William Shakespeare

**Mnogo vike
ni za što**

s engleskoga preveo i komentare napisao
Milan Bogdanović

SADRŽAJ

Prvi čin	4
Drugi čin	13
Treći čin	29
Četvrti čin	43
Peti čin	55
Rječnik	73

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

LIKОВI:

DON PEDRO, knez aragonski
LEONATO, namjesnik u Messini,
DON JUAN, Don Pedrov brat po ocu,
CLAUDIO, mlad plemić iz Firence,
BENEDETTO, mlad plemić iz Padove,
ANTONIO, Leonatov brat,
BORACCIO, Don Juanov pouzdanik,
CORRADO, Boracciov prijatelj
BALTAZAR, Don Pedrov sluga,
MUŠMULA i PRESLICA, budalasti redari,
O. FRANCESCO, redovnik,
PISAR,
PAŽ,
PRVI i DRUGI GLASNIK,
SLUGA,
PRVI i DRUGI STRAŽAR,
HERA, Leonatova kći,
BEATRICE, Leonatova sinovica,
MARGHERITA i ORSOLA, Herine dvorkinje
Pratnja.

MJESTO RADNJE: Messina

Prvi čin

Prvi prizor

Leonatov vrt.

(Uđu Leonato, Hera, Beatrice i Glasnik¹)

LEONATO: Ovo mi pismo kazuje da Don Pedro Aragonski večeras dolazi u Messinu.

GLASNIK: Već je posve blizu grada. Nije bio ni tri milje odavle kad sam ga ostavio.

LEONATO: Koliko ste ljudi plemenita roda izgubili u tom okršaju?

GLASNIK: Svega tek nekoliko, ali ni jednoga od imena.

LEONATO: Pobjeda je dvostruka kad se dobitnik vrati kući s potpunim brojem. Čitam ovdje da je Don Pedro osobito odlikovao nekog mladog Firenčanina, po imenu Claudija.

GLASNIK: Da — i on je to obilno zaslužio, a Don Pedro mu je isto tako obilno priznao zasluge. Uradio je mnogo više nego su obećavala njegova ljeta, jer se u liku janjeta borio hrabro poput lava. Jednim je mahom tako nadmašio sve nade, te se ne možete nadati da bih vam ja to mogao valjano ispričati.

LEONATO: On ima ovdje u Messini strica, koji će se tome vrlo radovati.

GLASNIK: Već sam mu predao pismo i kao da ga je obuzela velika radost — tolika radost, te ju je morao začiniti s nešto gorčine, da joj dade neki čedniji vid.

LEONATO: Zar su mu suze potekle?

GLASNIK: I te kakve suze!

LEONATO: Od prirode se prevelika ljubav prelijeva — i nema iskrenijeg lica od onoga koje se tako nakvasi. Mnogo je bolje plakati od radosti nego radovati se tuđem plaču.

BEATRICE: A je li se, molim vas — sinjor Nasrtalo vratio iz rata ili nije?

GLASNIK: Ne poznajem, gospo, nikoga, tko bi se tako zvao. U vojsci ga nije bilo — ni među velikima ni među malima.

LEONATO: Za koga ti to pitaš, sinovice?

HERA: Moja bratučeda misli na gospodina Benedetta iz Padove.

GLASNIK: O — on se vratio i nikad nije bio vedriji ni veseliji.

BEATRICE: Ovdje je u Messini pribio oglas² kojim je Kupida izazvao na mejdan lakim strjelicama. Kad je lakrdijaš mog strica pročitao taj izazov, potpisao ga je mjesto

¹ Iz dijaloga se vidi da taj glasnik neće biti posve običan čovjek, nego je valjda neki oficir.

² Hrvači koji su se htjeli javno pokazivati i boriti pribili bi na više mjesta u gradu oglas (bills).

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

Kupida i pozvao Benedetta, da se s njime pobije tupim ptičjim strijelama. Molim vas, koliko je ljudi poubijao i pojeo u tom ratu — ili bolje, koliko ih je poubijao, jer ja sam mu, duše mi, obećala, da ću ih sama sve izjesti koliko ih god on pobije.

LEONATO: Preoštro, bome, lupaš po njemu, sinovice, ali on će ti to, vjeruj mi, svojski naplatiti.

GLASNIK: U ovom se ratu, gospo, vrlo dobro držao.

BEATRICE: Hrana vam se upljesnivila, pa je pomogao da se pojede. On je grdna izjelica i dobar je u njega želudac.

GLASNIK: Svojim je junaštvom zadivio sve, gospođice.

BEATRICE: Da, da — natrpao se koječega. E, što ćemo — svi smo tek smrtni stvorovi.

LEONATO: Ne smijete, gospodine, loše shvatiti moju sinovicu. Između sinjora Benedetta i nje vlada neki veseo rat. Nikad se ne sastanu, da ne bi zametnuli neko čarkanje u domišljatosti.

BEATRICE: Da, ali on nije nikada dobitnik. Od njegovih pet duševnih sila četiri su iz našeg posljednjeg sukoba izašle hramljući. Tako je čitav pao na jednu jedinu, pa ako ima dosta duha da se umije zgrijati,³ neka mu ona bude za razliku između njega i njegova konja — jer to mu je još jedino blago po kojemu ga poznajemo kao razumno stvorenje. Tko mu je sada drug? Jer on ima svaki mjesec drugog pobratima.

GLASNIK: Može li to biti?

BEATRICE: Vrlo lako. Vjernost je njemu isto što i oblik šešira. Kad se promijeni kalup, mijenja se i vjernost.

GLASNIK: Kako vidim, gospođice, taj kavalir nije zapisan u knjizi vaše milosti.

BEATRICE: Nije — a da i jest, spalila bih svoju knjižnicu. Ali, molim vas, tko mu je drug? Zar se ne bi mogao naći kakav mlad kavgadžija da mu pokaže put do đavola.

GLASNIK: Najviše se druži s plemenitim Claudijem.

BEATRICE: O, Gospode, navući će se na njega kao kakva bolest. Njega je lakše uhvatiti nego kugu i koga on napadne, taj odmah šene pameću. Smilovao se Bog plemenitom Claudiju, jer ako je uhvatio Benedetta, potrošit će i tisuću funti prije nego ozdravi.

GLASNIK: Htio bih vam biti prijatelj, gospođice.

BEATRICE: Budite, dragi prijatelju.

LEONATO: Ti nećeš nikada šenuti pameću, sinovice.

BEATRICE: Neću, dok ne bude vrućine u siječnju.

GLASNIK: Evo Don Pedra.

(Ode)

(Uđu Don Pedro, Don Juan, Claudio, Benedetto i Baltazar) *ⁱ

³ To je obična fraza, koja se u Shakespearea često ponavlja, npr. u Ukročenoj goropadnici. Govori se i danas u Irskoj.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON PEDRO: Dragi sinjor Leonato, vi idete ususret neugodnosti. Običaj je u svijetu da se uklanjamo troškovima, a vi ih baš tražite.

LEONATO: Nikad mi nije neugodnost unišla u kuću u liku Vaše Milosti — jer kad neugodnost ode, ostaje zadovoljstvo, a kad vi od mene odete, ostaje žalost, a sreća veli: zbogom!

DON PEDRO: Vi uzimljete odviše spremno na se svoj teret. Nije li vam ovo kći?

LEONATO: Njena mi je majka to više puta rekla.

BENEDETTO: Zar ste o tom sumnjali, kad ste je pitali?

LEONATO: Nisam, sinjor Benedetto, jer onda ste vi još bili dijete.

DON PEDRO: Sad ste dobili što ste tražili. Benedetto. Po tome možemo suditi, kakvi ste sada, gdje ste odrastao čovjek. Gospođica zaista ne može zatajiti svoga oca. — Da ste mi zdravo, gospođice, jer ste nalik na čestita oca.

BENEDETTO: I ako joj je sinjor Leonato otac, ipak ne bi ni za čitavu Messinu htjela nositi njegovu glavu na ramenima, koliko je god na njega nalik.

BEATRICE: Čudim se što neprestano govorite, a nitko se i ne osvrće na vas.

BENEDETTO: Aj — draga gospo Rugo! Zar ste još živi?

BEATRICE: Zar može Ruga umrijeti kad se hrani tako dobrom hranom kakva je sinjor Benedetto? I sama se udvornost mora prometnuti u rug kad se vi pred njom pojavite.

BENEDETTO: Onda udvornost okreće kabanicu prema vjetru. Al i mene, znajte, vole sve dame osim vas jedine, a ja bih od srca htio utvrditi da mi srce nije tako tvrdo kao što jest — jer ja ne ljubim nijednu.

BEATRICE: Presretnih li žena, jer bi im inače dodijavao opasan prosac. Hvala Bogu i mojoj hladnoj krvi, ja sam u tom jedne ćudi s vama. Voljela bih slušati gdje mi pseto laje na vranu nego gdje mi se muškarac kune da me ljubi.

BENEDETTO: Uzdržao Bog Vaše Gospodstvo uvijek u toj ćudi! Tako će gdjekojeg kavalira minuti udes izgrebenoga lica.

BEATRICE: Grebanje ga ne bi moglo nakaziti kad bi bilo kao vaše.

BENEDETTO: Ej, vi ste sjajna učiteljica papiga.

BEATRICE: Ptica koja govori mojim jezikom vrijedi više od živinčeta koje govori vašim!

BENEDETTO: Htio bih da mi konj ima brzinu vašeg jezika i da je tako neumoran. Ali idite, u ime Božje, jer ja sam svršio.

BEATRICE: Vi svršite uvijek nekom hromom konjskom dosjetkom. Poznajem vas odavno.

DON PEDRO: To vam je eto sve, Leonato.⁴ — Sinjor Claudio i sinjor Benedetto, moj dragi prijatelj Leonato pozvao nas je sve. Ja mu velim da ćemo ovdje ostati najmanje mjesec dana, a on se od srca Bogu moli da se nešto desi što bi nas još dulje zadržalo. Mogu se zakleti da se ne pretvara i da se doista od srca moli.

LEONATO: Ako se zakunete, gospodaru, nećete se krivo zakleti. (Don Juanu) — Dobro mi došli, gospodine! Pošto ste se pomirili s knezom, svojim bratom, dugujem vam potpunu pokornost.

⁴ Don Pedro nastavlja glasno što je dosad tiho govorio.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON JUAN: Hvala vam. Ja ne obilujem riječima, ali vam hvalim.

LEONATO: Ne bismo li pošli, gospodaru?

DON PEDRO: Ruku amo, Leonato — pođimo zajedno.

(Odu svi osim Benedetta i Claudija)

CLAUDIO: Zar se takav dragi kamen može kupiti?

BENEDETTO: Pa da — i kutija za nj.⁵ Ali, govoriš li ti to ozbiljno? Ili glumiš podrugljivca te hoćeš reći da Kupido dobro njuši zeceve u lovu i da je Vulkan vrstan tesar?⁶ Reci mi, molim te, koji ključ⁷ bih uzeo da pogodim tvoju pjesmu?

CLAUDIO: U mojim je očima ona najljepša djevojka što sam je ikad vidio.

BENEDETTO: Ja vidim bez naočala, pa ne vidim ništa takvo. Ovdje je njena bratučeda i ona ju — samo da nije bjesomučna — toliko nadvisuje ljepotom koliko prvi dan svibnja posljednji dan prosinca. Ali ja se nadam da nisi naumio postati mužem?

CLAUDIO: Da sam se za protivno zakleo, ne bih mogao sam za sebe jamčiti kad bi mi Hera htjela biti ženom.

BENEDETTO: Tako zar? Zar na svijetu doista nema čovjeka koji bi htio nositi kapu bez sumnje?⁸ Zar nikad neću vidjeti momka od šezdeset godina? Samo naprijed — ako baš hoćeš uvući vrat u jaram, nosi njegov teret i provodi u uzdisanju dane Gospodnje. Gle, Don Pedro se vraća i traži te.

(Vrati se Don Pedro)

DON PEDRO: Koja vas je tajna ovdje zadržala, da niste pošli za nama u Leonatov dom?

BENEDETTO: Htio bih da me Vaša Milost natjera to reći.

DON PEDRO: Nalažem ti, tako ti tvoje podaničke vjernosti.

BENEDETTO: Čuješ li Claudio? Ja umijem biti šutljiv, kao da sam nijem — i htio bih, da mi to vjeruješ — ali moja podanička vjernost — eto vidiš — moja podanička vjernost! — On je zaljubljen! U koga? Hoće znati Vaša Milost. Pazite kako je kratak njegov odgovor — u Heru, kratku Leonatovu kćer.

CLAUDIO: Da je tako, bilo bi sada izrečeno.

BENEDETTO: Kao u staroj priči, gospodaru, "nije tako, niti je bilo tako, i ne daj Bože da bude tako!"⁹

CLAUDIO: Ako se moja žarka ljubav ubrzo ne promijeni, ne dao Bog da bude drugačije.

⁵ Zato što je Hera malena.

⁶ To znači: hoćeš govoriti sve drukčije nego što jest — jer Kupido lovi srca, a ne zeceve, a bog Vulkan nije tesar, nego kovač.

⁷ To je glazbeni ključ.

⁸ Šala je u tome što je muževima kojima su žene nasadile rogove bilo slobodno ostavljati kapu na glavi. Ako, dakle, netko nije htio skinuti kapu, sumnjalo se da pod njom ima rogove.

⁹ To je refren iz neke stare priče.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON PEDRO: Amen, ako je ljubiti, jer gospođica je toga zaista vrijedna.

CLAUDIO: Vi govorite, gospodaru, da me uhvatite!

DON PEDRO: Duše mi, govorim, što mislim.

CLAUDIO: Vjere mi, gospodaru, i ja.

BENEDETTO: Dvapat mi i duše i vjere, i ja.

CLAUDIO: Osjećam da je ljubim.

DON PEDRO: Znam da je toga vrijedna.

BENEDETTO: A ja niti osjećam kako čovjek može nju ljubiti, niti znam kako bi ona toga bila vrijedna — i to je moje uvjerenje tako tvrdo da ga nikakva vatra ne može rastopiti. Umrijet ću za nj na lomači.

DON PEDRO: Ti si uvijek bio tvrdoglav krivovjerac u preziranju Ljepote.

CLAUDIO: I nikad nije mogao inače opravdati svoje krivovjerje nego tvrdokornošću.¹⁰

BENEDETTO: Što me je žena rodila, hvala joj, što me je odgojila, i na tome joj budi najponiznija hvala — ali da mi na čelu trube rogovi ili da svoj rog nosim negdje na nevidljivom remenu,¹¹ toga neće nijedna žena od mene doživjeti. Neću im učiniti krivo sumnjajući o jednoj, pa zato sebi prisvajam pravo da ne vjerujem nijednoj — ili da kažem jezgru svega toga (a ta je jezgra najslađa), ja hoću ostati momak!

DON PEDRO: Vidjet ću te još, prije nego umrem, blijeda od ljubavi.

BENEDETTO: Od srdžbe, od bolesti ili od gladi, gospodaru, ali nikad od ljubavi. Ako mi ikad dokažete, da sam od ljubavi izgubio više krvi nego što mogu pićem naknaditi, izbodite mi oči perom kakvog stihotvorca, pa me objesite na vrata javne kuće da prikazujem slijepog Kupida.

DON PEDRO: E — ako igda otpadneš od te vjere, bit će od tebe sjajna šala i zabava.

BENEDETTO: Ako to učinim, objesite me u boci kao mačku i strijeljate na me,¹² a onoga, koji me pogodi, udarite po ramenu i nazovite ga Adamom.¹³

DON PEDRO: Ej, doći će dan kad će divlji bik u jaram ući.

BENEDETTO: Možda divlji bik, ali ako ikad u njega uđe mudri Benedetto, skinite biku rogove i stavite ih meni na čelo, a onda neka me kakav mazalo naslika i kao što pišu velikim slovima: "Ovdje se posuđuju dobri konji" — neka napišu ispod moje slike: "Ovdje se može vidjeti Benedetto, oženjen čovjek!"

CLAUDIO: Ako se to igda dogodi, bit ću glup kao bik!

DON PEDRO: Ako Kupido nije čitav svoj tobolac u Veneciji¹⁴ ispraznio, ubrzo ćeš za to drhtati.

¹⁰ Krivovjerci su se dijelili na dvije kategorije: jedni su bili uvjereni u istinitost svog krivog vjervanja i umjeli su ga razlozima opravdati, a druge je vodila samo tvrdoglavost i prkos.

¹¹ "Da mi na čelu trube rogovi" znači da je ženina nevjera očita i poznata, a da "svoj rog nosim negdje na nevidljivom remenu" znači da je još tajna.

¹² To je aluzija na neku staru nečovječnu igru. U drvenu bocu koja je imala pomično dno stavili bi mačku i nešto čađe i onda bocu objesili na konopac. Igrači bi zatim trčali ispod boce i u nju udarali, a dobitnik je bio onaj koji je tako vješto izbio dno boce da se njen sadržaj nije na nj prosuo.

¹³ To je Adam Bell, u ono doba znamenit strijelac.

¹⁴ Venecija je u ono doba bila na glasu zbog svojih galantnih pustolovina.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BENEDETTO: Za to bi trebalo da još i potres dođe.

DON PEDRO: E — ide vrijeme, nosi breme. Za sada, dragi sinjor Benedetto, podite Leonatu, pozdravite ga i recite da ću mu doći na večeru, jer je zaista mnogo pripratio.

BENEDETTO: Valjda ću biti kadar izvršiti to teško poslanstvo. Bog bio s vama —

CLAUDIO: "— i čuvao Vas nas svakom Vašem putu.¹⁵ Dano u mojoj kući" — kad bih je imao —

DON PEDRO: "— dne šestog srpnja. Vaš odani prijatelj Benedetto."

BENEDETTO: Ne rugajte se, ne rugajte se! Vaš je govor kadikad načičkan krpama, a te su krpe još i slabo prišivene. Prije nego još jednom stanete zbijati takve šale, ispitajte sami svoju savjest. A sada vas ostavljam.

(Ode)

CLAUDIO: Sad može meni, kneže,
Vaša Visost pomoći.

DON PEDRO: Moja će te ljubav
Poučit, al pouči mi je, kako,
I vidjet ćeš da kadra je naučit
I najteži zadatak ako je
Za tvoje dobro.

CLAUDIO: Ima l', kneže, sina
Naš Leonato?¹⁶

DON PEDRO: Nema, Hera je
Jedinica i sve će blago mu
Naslijet. Zar je ljubiš, Claudio?

CLAUDIO: O gospodaru, kad ste polazili
Na ovaj pothvat, što je svršen sad,
Tek vojničkim sam gledao je okom
I ona mu se svidjela — no tada
Na tvrđe sam se djelo spremao,
Te nisam smio tome sviđanju
Da dadem ime ljubavi. Al sada
Gdje vratih se, a misli ratničke
Gdje ostaviše svoje stanove,
Te slađane i nježne željice
Na njihova sad mjesta naviru,
O Herinoj ljepoti šapćući
I veleći da ljubio sam nju
Još prije nego krenuo sam u boj —

¹⁵ Sličnom frazom svršavala su se u ono doba pisma.

¹⁶ To pita Claudio zato da navede kneza na razgovor o Heri, a ne — kako su neki mislili — da čuje hoće li ona morati baštinu dijeliti s nekim bratom.

DON PEDRO: Ko ljubavnik ćeš biti zamalo,
Što kišom riječi osipa slušača.
Al ako ljubiš lijepu Heru, gaji
Taj osjećaj, a ja ću njoj ga otkrit
I njenom ocu, pa će biti tvoja.
Zar nisi zato tako potanko
Raspričao se?

CLAUDIO: Kako prijazno
I kako blago susrećete ljubav,
Te jede sve joj s lica čitate!
Al da se ne bi odveć nenadana
Učinila vam ljubav moja, htjedoh
Uljepšati je dužom besjedom.

DON PEDRO: Ta čemu da je širi most od rijeke
Što potrebno je, najljepši je dar,
A zgodno je, što najbolje nam služi.
Ti ljubiš nju i to je dosta — ja ću
Da priskrbim ti lijek. Večeras
Bez sumnje bit će ovdje zabava
I ja ću tvoju uzet ulogu
Preodjenut i reći lijepoj Heri
Da Claudio sam, pa ću svoje srce
Otvoriti na njenim grudima
I snažnim ću i silnim jurišem
Svog ljubavnoga pričanja joj sluh
Zarobiti, a onda njenom ocu
Sve otkrit — i na kraju bit će tvoja.
A sad se odmah prihvatimo posla.

(Odu)

Drugi prizor

Na istome mjestu.

(Uđu Leonato i Antonio)

LEONATO: Ej, brate, gdje je moj sinovac, tvoj sin? Je li sastavio glazbu?¹⁷

ANTONIO: Vrlo se živo toga prihvatio. Ali, brate, ja ti imam reći neku novost, o kojoj
nisi ni snivao.

LEONATO: Je li dobra?

ANTONIO: Posljedak će je obilježiti, ali ljuska joj je dobra, izvanjsko joj je obličje lijepo.
Knez i grof Claudio šetali su u gusto zaraslom drvoredu moga vrta i ondje ih je

¹⁷ O tom je sinovcu i sinu samo ovdje govor, a inače ne znamo ništa o njemu.

slušao jedan od mojih ljudi.¹⁸ Knez je otkrio Claudiju da ljubi moju sinovicu, tvoju kćer, i rekao je da će joj to večeras na plesu priznati, pa ako i njoj bude po volji, da će zgodu za perčin uhvatiti i odmah s tobom o tome govoriti.

LEONATO: Je li ti to neki pametan čovjek pripovijedao?

ANTONIO: Valjan i bistar momak. Poslat ću ti ga, pa ga sam ispitaj.

LEONATO: Ne, ne. Držat ćemo da je san dok ne izađe na vidjelo. Ali ja ću to reći svojoj kćeri, da bude bolje spremna odgovoriti ako je možda istina. Idi ti i reci joj.

(Neka lica uđu)

Rođaci, vi znate, što vam je raditi. — Oprostite, prijatelju, pođite sa mnom, jer mi je potrebna vaša vještina. — Dragi rođaci, prihvatite se živo, jer večeras ima mnogo posla.

(Odu)

Treći prizor

Pred Leonatovom kućom.

(Uđu Don Juan i Corrado)

CORRADO: Bora vam, gospodaru, zašto ste tako preko mjere sjetni?

DON JUAN: U onome što rađa moju sjetu nema mjere, pa je i ona bezgranična.

CORRADO: Trebali biste slušati razum.

DON JUAN: A, kad ga slušam, koja mi korist od toga?

CORRADO: Ako vam odmah i ne donese lijek, moći ćete barem strpljivo podnositi.

DON JUAN: Čudim se, što ti — koji si, kako kažeš, rođen pod Saturnom¹⁹ — preporučuješ moralne ljekarije za smrtnu nevolju. Ja ne mogu kriti što sam. Moram biti sjetan, kad imam zašto, i ne mogu se smijati tuđim šalama. Moram jesti kad sam gladan i ne mogu čekati dok se drugima sviđi. Moram spavati kad mi se drijema i ne mogu se osvrutati na tuđe poslove. Moram se smijati kad sam veseo i ne mogu ugađati tuđim mušicama.

CORRADO: Da, ali ne morate otkrivati svoju ćud dok to ne uzmognete činiti bez zapreke. Još nedavno bili ste u omrazi sa svojim bratom, a sada vas je nanovo primio u svoju milost, ali u njoj nećete nikako moći uhvatiti korijenje ako sami sebi ne načinite povoljno vrijeme. Trebate se svakako sami pobrinuti za lijepo vrijeme, jer inače nećete žeti.

¹⁸ Taj je čovjek sasvim pogrešno shvatio knežev i Claudijev razgovor. Odatle nastane kasnije mali nesporazum.

¹⁹ Za Saturna se držalo da je zloban planet, a oni koji su se pod njim rodili da su nakazni i mrzovoljasti.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON JUAN: Ja volim biti šipak u grmu nego ruža u njegovoj milosti, i mojoj ćudi bolje priliči da me svi preziru nego da se pretvaram i da ma kome kradem ljubav. Nitko mi, dakle, ne može reći da sam himben poštenjak, ali mi isto tako ne smije nitko reći da sam čestit nitkov. Vjeruju mi samo dok nosim brnjicu i puštaju me na slobodu samo s pasjim klipom,²⁰ pa sam zato namislio da neću pjevati u svom kavezu. Da mi je gubica slobodna, grizao bih, da se mogu bez smetnje kretati, živio bih po svojoj volji — a dotle me ostavljaj kakav jesam i ne idi za tim da me promijeniš.

CORRADO: Zar se ne možete nikako poslužiti svojim nezadovoljstvom?

DON JUAN: Poslužit ću se njime kolikogod mogu jer ono mi jedino služi. Tko dolazi? — Što je novo, Boraccio?

(Uđe Boraccio)

BORACCIO: Dolazim, evo, sa sjajne večere. Leonato je kraljevski ugostio kneza, vašeg brata, a ja vam nosim vijesti o ženidbi koja je na vidiku.

DON JUAN: Hoće li to biti podloga na kojoj bih mogao sagraditi kakvo zlo? Kakav se to glupan vjeri sa svojom nevoljom?

BORACCIO: Bome desna ruka vašeg brata.

DON JUAN: Što — vrli Claudio?

BORACCIO: Baš on.

DON JUAN: Ubavo momče. A koja, koja — ? Na koju je bacio oko?

BORACCIO: Bome na Heru, Leonatovu kćer i baštinicu.

DON JUAN: Na ono golušavo pilence? A kako si to doznao?

BORACCIO: Moj je posao da kadim sobe mirisima i tako sam radio u nekoj vlažnoj sobi, kad eto ti knez i Claudija ispod ruke u ozbiljnom razgovoru. Ja šmugnem za zastor i tako sam čuo gdje su uglavili da će knez Heru prositi za sebe, a kad je dobio, dat će je grofu Claudiju.

DON JUAN: Hajdmo, hajdmo onamo. To bi mogla biti hrana za moju mržnju. Taj novajlija bere svu slavu moga poraza. Ako mu uzmognem kakogod pomrsiti osnove, držat ću da sam sretan. Vi ste obojica pouzdani — hoćete li mi pomagati?

CORRADO: Do smrti gospodaru.

DON JUAN: Hajdmo na tu sjajnu večeru. Njihova je radost to veća što sam ja više uništen. Htio bih, da kuhar misli kao ja.²¹ Hoćemo li poći da vidimo što se može učiniti?

BORACCIO: Mi slušamo zapovijedi vašega gospodstva.

(Odu)

²⁰ To je drveni klip što se vješa psu oko vrata da ne pobjegne kroz plot.

²¹ Onda bi, naime, otrovao jelo.

Drugi čin

Prvi prizor

Trijem u Leonatovu dvoru.

(Uđu Leonato, Antonio, Hera i Beatrice)

LEONATO: Zar nije Don Juan bio ovdje na večeri?

ANTONIO: Ja ga nisam vidio.

BEATRICE: Nekako je kiseo taj čovjek. Kad ga god vidim, čitav me sat poslije toga drži žgaravica.

HERA: Vrlo je sjetne ćudi.

BEATRICE: Sjajna li čovjeka koji bi bio načinjen upravo na sredini između njega i Benedetta. Jedan je odviše nalik na sliku i ne govori ništa, a drugi je odviše kao neko razmaženo derišće, koje neprestano blebeće.

LEONATO: Dakle, polovica jezika sinjora Benedetta u ustima Don Juanovim i polovica Don Juanove sjete na licu sinjora Benedetta.

BEATRICE: I još lijepa noga i lijepo stopalo, striče, i dosta novca u kesi. Takav bi čovjek osvojio svaku ženu na svijetu, ako bi mogao steći njenu prijazan.

LEONATO: Vjere mi, sinovice, ti nećeš nikada dobiti muža ako budeš tako oštra na jeziku.

ANTONIO: Zaista — odviše je goropadna.

BEATRICE: Odviše goropadna je više nego goropadna. Ako je tako, onda će me minuti jedan od božjih darova — jer Bog, vele, daje goropadnoj kravi kratke rogove,²² a odveć goropadnoj ih i ne daje.

LEONATO: Tebi, dakle, Bog neće darovati rogove jer si odveć goropadna.

BEATRICE: Da, ako mi ne daruje muža, a za taj ću blagoslov svakog jutra i svake večeri pred njim klečati. Gospode, ja ne bih mogla podnijeti muža s bradom na licu. Voljela bih spavati među vunenim pokrivalima.

LEONATO: Lako ćeš naći muža koji nema brade.

BEATRICE: Pa što će mi takav? Zar da ga obučem u svoje haljine i da ga učinim svojom sobaricom? Onaj koji ima bradu, više je od mladića, a koji nema brade, manje je od čovjeka. Onaj koji je više od mladića, nije za me, a za onoga koji je manje od

²² To je stara engleska poslovice.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

čovjeka, nisam ja. Zato ću uzeti šest groša kapare od medovođe pa ću njegove majmune odvesti u pakao.²³

LEONATO: E pa dobro — idi u pakao.

BEATRICE: Ne — samo do vrata, a tamo će preda me izaći davao u liku staroga rogonje s rogovima na glavi pa će mi reći: "Idi ti u nebo, Beatrice, idi u nebo, ovdje nije mjesto vama djevicama". ja ću mu na to predati svoje majmune pa hajde u nebo do svetog Petra. On će mi pokazati gdje sjede neženjeni momci i tamo ćemo se zabavljati i veseliti od jutra do mraka.

ANTONIO (Heri): Ja se nadam, sinovice, da ćeš ti u svemu slušati svoga oca.

BEATRICE: Dakako — mojoj je bratučedi dužnost da klecne i da rekne: "Kako je tebi po volji, oče". Ali ti ćeš, bratučedo, ipak gledati da bude lijep čovjek, jer ćeš inače opet klecnuti i reći: "Oče, kako je meni po volji".

LEONATO: Ej, sinovice, ja se ipak nadam, da ću te jednog dana ugledati udatu.

BEATRICE: Nećeš, dokle god ne bude Bog gradio ljude od neke druge građe, a ne od zemlje. Zar ne mora boljeti ženu da nad njom gospoduje hrpa proste prašine? Da mora polagati račun o svom životu grudi opore ilovače? Ne, striče, ja neću nijednoga, Adamovi su sinovi moja braća, a ja zaista držim da je grijeh udavati se u rod.

LEONATO: Ne zaboravi, kćeri, što sam ti rekao. Ako te knez bude onako prosio, znaš kako trebaš odgovoriti.

BEATRICE: Glazba će biti kriva ako ne budeš prošena u prvom taktu. Ako knez bude odveć silovit, reci mu da u svakoj stvari treba držati neki takt, pa ćeš tako propletsati odgovor. Jer čuj me, Hero, prosidba, svadba i kajanje — to su ti kao neki plesovi. Prosidba je vatren i buran ples, a i ponešto luckast, svadba je pristojan i čedan ples, pun starinskog dostojanstva, a onda dolazi kajanje, kad umorne noge sve mirnije i mirnije plešu, dok se napokon ne smire u grobu.

LEONATO: Tvoje je mišljenje strašno naopako, sinovice.

BEATRICE: U mene je dobro oko, striče — ja vidim crkvu i za bijela dana.

LEONATO: Eno dolaze veseli gosti. Dajmo im mjesta, brate.

(Uđu Don Pedro, Claudio, Benedetto, Baltazar, Don Juan, Boraccio, Margherita, Orsola i drugi, maskirani)

DON PEDRO: Ne biste li se, gospođice, prošetali sa svojim prijateljem?

HERA: Ako budete polagano šetali i prijazno gledali i ako ne budete ništa govorili, rado ću s vama šetati, osobito kad se odšjećem.

DON PEDRO: Sa mnom u društvu?

HERA: Možda ću to reći, kad mi bude po volji.

DON PEDRO: A kada će vam biti po volji to reći?

²³ Žene koje ne žele rađati djecu moraju poslije smrti majmune na uzici voditi. Medovođe su obično sa sobom vodili jednoga ili više majmuna. Od takvog medovođe misli i Beatrice uzeti majmune.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

HERA: Kad mi se bude vaše lice sviđalo, jer ne dao Bog da je lutnja kakva je kutija.²⁴

DON PEDRO: Moja je krinka Filemonov krov, u kući stanuje Jupiter.²⁵

HERA: E, onda bi vam krinka morala biti od slame.

(Odlaze)

DON PEDRO: Govorite tiho kad govorite o ljubavi.

(Odu)

(Uđu Margherita i Baltazar)

BALTAZAR: Da, htio bih da me volite.

MARGHERITA: Ja to ne bih htjela vama za volju, jer u mene je mnogo ružnih svojstava.

BALTAZAR: Na primjer?

MARGHERITA: Molim se glasno.

BALTAZAR: To ste mi draži, jer onaj koji vas sluša može reći: Amen!

MARGHERITA: Daj mi, Bože, dobrog plesača!

BALTAZAR: Amen!

MARGHERITA: I ukloni mi ga, Bože, s očiju, kad se svrši ples. Odgovarajte, crkvenjače!

BALTAZAR: Dosta je — crkvenjak je dobio odgovor.

(Odu)

(Uđu Orsola i Antonio, maskirani)

ORSOLA: Poznajem vas — vi ste sinjor Antonio.

ANTONIO: Vjere mi, nisam.

ORSOLA: Poznajem vas po tom što glavom klimate.

ANTONIO: Da vam pravo kažem, ja ga imitiram.

ORSOLA: Nikad ga ne biste mogli tako strašno dobro glumiti ako niste on glavom. Ovo je njegova posve suha ruka. Vi ste to, vi ste to.

ANTONIO: Vjere mi, nisam.

ORSOLA: Koješta — mislite li da vas ne poznajem po vašoj sjajnoj dosjetljivosti? Zar se vrlina može sakriti? Ta nemojte, vi ste to — Božji darovi izlaze silom na sunce i svršena stvar.

²⁴ Kutija (za muzički instrument) je ovdje krinka, a lutnja je lice.

²⁵ Kad je bog Zeus (Jupiter) sišao s brda Olimpa da prođe po Frigiji, nije ga nitko htio primiti pod svoj krov osim Filemona i Baukide, dvoje starih ljudi koji su bili poznati zbog svoje vjerne ljubavi, a stanovali su u bijednoj (slamom pokrivenoj) kolibici.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

(Odu)

(Uđu Benedetto i Beatrice)

BEATRICE: Nećete li mi reći tko vam je to kazao?

BENEDETTO: Ne — oprostite.

BEATRICE: I nećete mi reći, tko ste?

BENEDETTO: Sada ne.

BEATRICE: Da sam puna oholosti i da svoje najbolje dosjetke vadim iz "Stotinu veselih priča"²⁶ — da, to mi je rekao sinjor Benedetto.

BENEDETTO: Tko je to?

BEATRICE: Zacijelo ga vrlo dobro poznajete.

BENEDETTO: Ne — vjerujte mi.

BEATRICE: Zar vas nije nikad nasmijao?

BENEDETTO: Molim vas, tko je on?

BEATRICE: On je knežev šaljivac, vrlo budalast lakrdijaš. Jedini mu je dar što umije izmišljati nezgrapne klevete. Nikome nije u volji nego razuzdanim ljudima, a i njima se ne mili njegova domišljatost, nego njegova zloća, jer on se i sviđa ljudima i ljuti ih, pa mu se zato smiju, ali ga i tuku. Pouzdano znam da je negdje u ovoj eskadri i htjela bih da nam se lađe sukobe.

BENEDETTO: Kad se upoznam s tim gospodinom, reći ću mu što o njemu velite.

BEATRICE: Dajte, dajte. On će se onda na me oboriti s dvije-tri zlobne poredbe, ali ako to možda nitko ne zamijeti ili ako se nitko na to ne nasmije, past će u sjetu i onda će ostati netaknuto jedno jarebičino krilo, jer taj ludov neće onog dana večerati. Moramo poći za vodičima.

BENEDETTO: U svemu što je dobro.

BEATRICE: Da, jer ako nas vode u zlo, ostavit ću ih na prvom uglu.

(Odu)

(Unutra glazba. Uđu Don Juan, Boraccio i Claudio)

DON JUAN: Nema sumnje, moj je brat zaljubljen u Heru, pa je sa sobom poveo njena oca, da mu to otkrije. Dame idu za njom i samo je jedna maska ostala.

BORACCIO: A tu je Claudio — poznajem ga po držanju.

DON JUAN: Niste li vi sinjor Benedetto?

CLAUDIO: Prepoznali ste me — da, ja sam.

DON JUAN: Vi ste, sinjor, vrlo u volji mom bratu. On je zaljubljen u Heru. Molim vas, odvratite ga od nje, jer mu nije rodnom ravna. Ako to učinite, postupat ćete kao pošten čovjek.

CLAUDIO: Odakle znate vi da je on ljubi?

²⁶ Ta se knjiga često spominje u staroj literaturi. Jamačno je bila vrlo popularna.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON JUAN: Čuo sam kako joj se zaklinje da je ljubi.

BORACCIO: I ja. Kleo joj se da će se s njome vjenčati, i to još večeras.

DON JUAN: Hajdmo na gozbu.

(Don Juan i Boraccio odu)

CLAUDIO: Odgovaram mu mjesto Benedetta,

Al Claudijevim slušam ušima
Zle glase te. Da prijateljstvo je
U svemu stalno, samo ne u službi
I poslovima ljubavi — pa zato
Nek svako srce svojim jezikom
U ljubavi se služi, svako oko
Nek samo vrši svoje poslove,
A posredniku neka ne vjeruje,
Ljepota jer je kao vještica
I vjernost se na njenim čarima
Rastapa u krv. To se događa
Svak dan, pa ipak nisam sumnjao.
Sad zbogom, Hero!

(Uđe Benedetto)

BENEDETTO: Grof Claudio?

CLAUDIO: Da, ja sam.

BENEDETTO: Hoćete li sa mnom?

CLAUDIO: Kuda?

BENEDETTO: Pa do prve vrbe²⁷ — zbog vaše stvari, grofe. Na koji način hoćete nositi vijenac? Oko vrata, kao lihvarski lanac?²⁸ Ili preko ramena, kao oficirsku tkanicu? Nekako ga morate nositi, jer knez vam je oteo Heru.

CLAUDIO: Bilo mu sretno!

BENEDETTO: Govorite kao pošten marvinski trgovac. Tako se prodaju volovi. A jeste li se nadali da će vas knez tako nasamariti?

CLAUDIO: Molim vas, ostavite me!

BENEDETTO: O, sada udarate kao onaj slijepac. Dječak vam je ukrao jelo, a vi lupate po stupu.

CLAUDIO: Ako nećete, ostavit ću ja vas.

(Ode)

²⁷ Vrba se smatrala amblemom nesretnih zaljubljenika.

²⁸ U ono doba nosili su bogatiji ljudi oko vrata skupocjene lance.

BENEDETTO: Jao, uboga ranjena ptico! Sad će se zavući u šaš. Ali da mene gospođica Beatrice poznaje, a ipak ne poznaje — ! Knežev lakrdijaš! Hm! Možda mi zato daju taj nadimak, što sam veseo. Da, ali ja, gle, sam sebi činim krivo. Svijet ne misli tako o meni, nego je to Beatricina zlobna i pakosna ćud što samu sebe drži za svijet pa me tako ozloglašuje. Dobro, dobro — osvetit ću se ja kako budem znao.

(Uđe Don Pedro)

DON PEDRO: Ej, sinjor, gdje je grof? Niste li ga vidjeli?

BENEDETTO: Bome, gospodaru, ja sam glumio ulogu gospe Fame. Našao sam ga ovdje sjetna kao kolibicu u oboru.²⁹ Rekao sam mu — i držim da sam mu pravo rekao — da je Vaša Milost zadobila prijazan mlade gospođice, pa sam ga pozvao neka pođe sa mnom do neke vrbe da mu ili savijemo vijenac, što je tako ostavljen, ili da mu spletemo šibu, jer je zaslužio biti išiban.

DON PEDRO: Da bude išiban? Pa što je skrivio?

BENEDETTO: Zgriješio je glupo kao kakvo đače koje se raduje i veseli što je našlo ptičje gnijezdo, pa pokaže to gnijezdo svom drugu, a on mu ga onda ukrade.

DON PEDRO: Pa zar ti hoćeš reći da je povjerenje grijeh? Zgriješio je kradljivac.

BENEDETTO: Onda ipak ne bi bilo loše da smo spleli šibu, a i vijenac — jer vijenac bi bio mogao on sam nositi, a šibu biste vi bili dobili jer ste mu, kako mi se čini, ukrali ptičje gnijezdo.

DON PEDRO: Hoću samo naučiti ptičice pjevati, a onda ću ih vratiti vlasniku.

BENEDETTO: Ako se njihovo pjevanje bude slagalo s vašim riječima, onda, vjere mi, govorite pošteno.

DON PEDRO: Gospođica se Beatrice žali na vas. Onaj gospodin, što s njom je plesao, rekao je da ste je ljuto uvrijedili.

BENEDETTO: O, ona je mene pogrdila da to ne bi ni panj mogao podnijeti. Hrast s jednim jedinim zelenim listom bio bi joj odgovorio. Čak i moja krinka počela je primati život i svađati se s njom. Nije ni slutila da govori sa mnom, pa mi je rekla da sam knežev lakrdijaš i da sam nesusniji od teške jugovine.³⁰ Bacala je porugu za porugom s tolikom čudnom vještinom, te mi je bilo kao da stojim na biljezi, gdje čitava vojska na me strijelja. Iz usta joj lete noževi i svaka joj riječ bode. Da joj je dah tako strašan kao riječi, ništa ne bi moglo pokraj nje živjeti — okužila bi i sjevernu zvijezdu.³¹ Ne bih je uzeo za ženu, pa da dobije u miraz sve što je imao Adam prije nego je sagriješio. Ona bi bila i Herkula natjerala da joj okreće ražanj — da, i on bi bio morao pocijepati svoju toljagu da načini vatru. Ne govorimo o njoj — uvjerit ćete se da je to paklena Ata³² u lijepim haljinama. Dao Bog da se nađe kakav učen čovjek koji bi je zakleo, jer zaista, dok je ovdje, živi se u paklu is-

²⁹ Osamljena je kolibica kao neki simbol sjete.

³⁰ I u drugim Shakespeareovim djelima ima aluzija na škodljivost južnih vjetrova.

³¹ Sjeverna (polarna) zvijezda nalazi se vrlo daleko od naše zemlje.

³² Ata (Ate) je u grčkoj mitologiji personifikacija zlobe.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

to tako mirno kao i u svetištu,³³ a ljudi griješe navlaš jer hoće silom doći onamo. Tako ona doista nosi sa sobom nemir, stravu i zabunu.

DON PEDRO: Eno je, gdje dolazi.

BENEDETTO: Nema li Vaša Milost za me kakav posao, da me pošalje do nakraj svijeta? I za najsitniju stvarcu, koju biste mogli izmisliti da me po nju pošaljete, poći ću čak do Antipoda.³⁴ Donijet ću vam čačalicu s krajnjega ruba Azije, poći ću da izmjerim dužinu noge popa Ivana,³⁵ donijet ću vam dlaku iz brade velikoga Kana, otići ću zbog čega god kao poslanik do Pigmejaca³⁶ — sve to volim nego i tri riječi progovoriti s tom Harpijom.³⁷ Zar nemate za me nikakva posla?

DON PEDRO: Nemam — želim jedino vaše ugodno društvo.

BENEDETTO: O, Bože, gospodaru, evo jela koje mi je mrsko. Ne mogu podnijeti gospu Jezičinu.

(Ode)

(Uđu Claudio, Leonato, Beatrice i Hera)

DON PEDRO: Nuto, nuto, gospođice — izgubili ste srce sinjora Benedetta.

BEATRICE: Da, da, gospodaru, posudio mi ga je načas, a ja sam mu za to dala kamate, dvolično srce za prosto. Jednom mi ga je, dakako, oduzeo lažnim kockama, pa zato Vaša Milost možda pravo veli da sam ga izgubila.

DON PEDRO: Povalili ste ga, gospođice, povalili ste ga.

BEATRICE: Ne bih htjela da on to meni učini, jer bih onda rađala budale. Dovala sam vam grofa Claudija, jer ste me po njega poslali.³⁸

DON PEDRO: Ej, kako, grofe? Zašto ste žalosni?

CLAUDIO: Nisam žalostan, gospodaru.

DON PEDRO: Pa što vam je onda? Jeste li bolesni?

CLAUDIO: Ni to, gospodaru.

BEATRICE: Grof nije ni žalostan ni bolestan, ni veseo ni zdrav, nego je nakiseo kao naranča i ponešto ljubomornošću obojen.

DON PEDRO: Doista, gospođice — držim da je vaše tumačenje istinito, premda ću se zakleti, ako je tako, da je njegova sumnja varava. Ja sam, Claudio, znaj, prosio u tvoje ime i lijepa je Hera osvojena. Govorio sam i s njenim ocem, i on je rado pristao. Odredi dan vjenčanja — i Bog te blagoslovio.

³³ Drugim riječima: život je uz nju mnogo gori od pakla.

³⁴ Antipodi su ljudi na suprotnoj strani zemaljske kugle.

³⁵ Pop Ivan (Priest John) bio je u priči kralj neke nepristupne zemlje na dalekom istoku. "Priest John" je možda iskvareno od "Prestigian". Tako se naime zvao neki abesinski kralj u 16. vijeku.

³⁶ Pigmejci su bili u priči patuljasto pleme u Africi.

³⁷ Harpije su u grčkoj mitologiji krilata (čas lijepa, čas ružna) bića, koja ljudima čine život nesnosnim.

³⁸ To se nije dogodilo na pozornici.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

LEONATO: Uzmite, grofe, moju kćer i s njome moje blago. Njegova je milost udesila ženidbu, a Božja milost neka na to reče: Amen!

BEATRICE: Govorite, grofe, na vama je red.

CLAUDIO: Šutnja je najbolji glasnik radosti. Malo bih bio sretan kad bih mogao reći koliko sam. Kao što ste vi moji, gospođice, tako sam i ja vaš. Dajem samog sebe za vas i lud sam od te zamjene.

BEATRICE: Govori, bratučedo ili, ako ne možeš, zatisni mu usta cjelovom i ne daj mu više govoriti.

DON PEDRO: U vas je doista veselo srce, gospođice.

BEATRICE: Da, gospodaru, hvala mu na tom. Ono se, jadno, uvijek drži u zavjetrini od brige. Moja mu bratučeda veli u uho da joj je u srcu.

CLAUDIO: Da, tako je, rodice.

BEATRICE: Gospode Bože, evo novog roda! Tako se sve na svijetu udomuje, samo mene žeže sunce.³⁹ Ja mogu sjediti gdje god u kutu i vikati: "O-oj-oj-oj!" ne bi li mi došao muž.

DON PEDRO: Ja ću vam ga naći, gospođice Beatrice.

BEATRICE: Voljela bih da mi ga je vaš otac pribavio. Zar Vaša Milost nije nikad imala brata koji bi bio na vas nalik? Vaš je otac rodio divne muževe, samo kad bi ih uboga djevojka mogla dobiti.

DON PEDRO: Hoćete li mene, gospođice?

BEATRICE: Neću, gospodaru, osim ako bih mogla dobiti drugoga za radne dane, jer Vaša je Milost odveć skupocjena da se nosi svaki dan. Ali oprostite mi, Vaša Milosti, ja sam rođena da govorim same budalaštine, a ništa ozbiljno.

DON PEDRO: Vaša mi je šutnja najmrža i najbolje vam stoji kad ste veseli, jer — nema sumnje — vi ste se rodili u veseo čas.

BEATRICE: Nipošto, gospodaru. Moja je majka plakala, ali onda je jedna zvijezda zaigrala i pod njom sam se ja rodila. — Bog vam dao sreću, bratučedo i rođače.

LEONATO: Hoćeš li se pobrinuti za ono što sam ti govorio, sinovice?

BEATRICE: Oprostite, striče. — S dopuštenjem Vaše Milosti.

(Ode)

DON PEDRO: Vrlo vesela i živa djevojka.

LEONATO: Malo je u nje melankolije, gospodaru. Nikad nije ozbiljna, osim kad spava, a i onda nije uvijek, jer moja mi je kći pripovijedala da često sanja o vragolijama, pa onda i nju svojim smijehom iz sna budi.

DON PEDRO: Ne trpi da joj se govori o mužu.

LEONATO: Ne, nipošto — sve prosce tjera prugama od sebe.

DON PEDRO: Bila bi sjajna žena za Benedetta.

³⁹ Tko nema doma, toga sunce pali.

LEONATO: O Bože, gospodaru, da su njih dvoje samo tjedan dana vjenčani natjerali bi jedno drugo brbljanjem u ludilo.

DON PEDRO: Kada mislite poći pred oltar, grofe Claudio?

CLAUDIO: Sutra, gospodaru. Vrijeme hoda na štakama dok se ne izvrše svi obredi što ih ljubav ište.

LEONATO: Ne prije ponedjeljka, dragi sinko. To je upravo za tjedan dana, a i to je još prerano da se pripravi sve što treba.

DON PEDRO: Ej, ti kimaš glavom na tako dugo odgađanje, ali ja ti jamčim, Claudio, da ti kod nas neće biti dosadno. Ja ću se za to vrijeme prihvatiti jednoga od Herkulovih posala.⁴⁰ Nagnat ću, naime, sinjora Benedetta i gospođicu Beatrice da polude jedno za drugim od ljubavi. Htio bih da se njih dvoje uzmu i ne sumnjam da će mi to za rukom poći ako mi vas troje onako pomognete kako vas budem upućivao.

LEONATO: Ja sam vaš, gospodaru, pa makar i deset noći ne spavao.

CLAUDIO: I ja, gospodaru.

DON PEDRO: I vi, mila Hero?

HERA: I ja ću svojim čednim silama poraditi da mi bratučeda dobije valjana muža.

DON PEDRO: Ja znam da Benedetto neće biti baš najgori muž. Mirne duše mogu o njemu reći da je plemenite ćudi, prokušane hrabrosti i utvrđenog poštenja. Naučit ću vas kako ćete navesti svoju bratučedu da se zaljubi u Benedetta, a ja ću s pomoću vas dvojice obraditi Benedetta — makar je u njega oštar um i izbirački ukus — da se zaljubi u Beatricu. Ako nam to pođe za rukom, onda Kupido nije više strijelac, jer ćemo mi pobrati njegovu slavu i onda smo mi jedini bogovi ljubavi. Pođite sa mnom pa ću vam razložiti svoju osnovu.

(Odu)

Drugi prizor

(Uđu Don Juan i Boraccio)

DON JUAN: Da, da — grof Claudio ima vjenčati se s Leonatovom kćeri.

BORACCIO: Da, gospodaru, ali ja to mogu spriječiti.

DON JUAN: Svaka prepreka, svaka pregrada, svaka zapreka bit će za me ljekovita. Sav sam bolestan od mrzosti na njega i što god može da prepriječi njegovu sklonost, ide usporedno s mojom. A kako možeš spriječiti tu ženidbu?

BORACCIO: Poštenjem nikako, gospodaru, ali tako skrovito da nitko neće na meni zapaziti ni trunka nepoštenja.

DON JUAN: Kazuj kratko, kako?

⁴⁰ To je aluzija na dvanaest mučnih poslova grčkog mitološkog junaka Herakla (Herkula).

BORACCIO: Držim da ima već godinu dana što sam rekao Vašem Gospodstvu koliko sam u volji Herinoj dvorkinji Margheriti.

DON JUAN: Spominjem se.

BORACCIO: Nju ja mogu u svako nezgodno doba noći navesti da pogleda kroz prozor gospodičnine sobe.

DON JUAN: Pa kako ćeš se time okoristiti da oštetiš tu ženidbu?

BORACCIO: Vaš je posao, da smiješate otrov. Pođite knezu, svom bratu, pa mu bez oklijevanja recite, da je povrijedio svoju čast ženeći plemenitog Claudija (čiju vrijednost gledajte osobito uzvisiti) prljavom djevojčicom kakva je Hera.

DON JUAN: A gdje su mi dokazi za to?

BORACCIO: Bit će dosta dokaza, da zaludite kneza, da ojadite Claudija, da uništite Heru i da ubijete Leonata. Vidite li vi kakav drugi izlaz?

DON JUAN: Svega ću se latiti samo da im učinim pakost.

BORACCIO: Pođite, dakle, i nađite zgodan čas da budete nasamo s knezom i s grofom Claudijem. Recite im kako vam je poznato da Hera mene ljubi, hinite osobito zanimanje za kneza i Claudija — jer vam je mnogo stalo do časti vašeg brata, koji je udesio tu ženidbu, i do dobrog glasa njegovog prijatelja, koji ima tako biti prevaren lažnim djevičanstvom, pa ste zato sve to otkrili. Oni će to teško vjerovati bez svjedočanstva — zato ćete im dati dokaze, koji će ih potpuno uvjeriti, jer će vidjeti mene na prozoru njene sobe, slušat će me kako Margheritu zovem Herom, čut će kako Margherita mene nazivlje Claudijem.⁴¹ Navedite ih da sve to vide navečer uoči zasnovanog vjenčanja, jer ću ja međutim stvar tako udesiti da Hera ne bude u svojoj sobi, pa će njena nevjera biti tako očita da će se sumnja nazvati pouzdanošću i da će sve pripreve po zlu otići.⁴²

DON JUAN: Makar se odatle rodilo i najveće zlo, ja ću se toga prihvatiti. Izvrši vješto svoj posao, pa ćeš dobiti tisuću dukata nagrade.

BORACCIO: Budite samo vi stalni u optužbi, a mene neće moja vještina osramotiti.

DON JUAN: Idem odmah doznati kada se misle vjenčati.

(Odu)

Treći prizor

Leonatov vrt.

(Uđu Benedetto i paž)

BENEDETTO: Momče!

PAŽ Gospodaru?

⁴¹ Margherita nije smjela doznati, o čemu se radi, pa ju je zato valjda Boraccio naveo, neka za šalu glumi Heru, a on će glumiti Claudija.

⁴² Izvršenje te gadne osnove ne vidi se na pozornici.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BENEDETTO: U mojoj sobi leži na prozoru neka knjiga. Donesi mi je ovamo u bašču.

PAŽ: Već sam ovdje, gospodaru.

BENEDETTO: To vidim, ali bih htio da si ondje pa opet ovdje.

(Paž ode)⁴³

Mnogo se čudim, kako neki ljudi, premda vide, koliko je glup onaj koji na se uzme lik zaljubljenika, i premda se rugaju takvim blesastim budalaštinama u drugih ljudi, postanu ipak i sami predmetom svoje rođene poruge. Takav je čovjek i Claudio. Bilo je vrijeme kad nije mario za drugu glazbu doli za bubanj i za ratnu sviralu, a sad voli slušati tamburin i frulu. Bilo je doba kad bi bio pješice hodao i deset milja da vidi lijepu bojnu opremu, a sada će ležati budan i deset noći da izmudri novu modu prsluka.⁴⁴ Prije je govorio jednostavno i jasno kao pošten čovjek i vojnik, a sad se sav pretvorio u neka kićena pravila. Njegove su riječi kao neka čudna gozba, sastavljena od mnogo stranih jela. Bih li se ja mogao tako preobraziti dok mogu gledati ovim očima? Ne znam, ali držim da ne bih. Neću priseći da ne bi i mene ljubav mogla pretvoriti u ostrigu, ali ću se zakleti da me neće učiniti takvim ludovom dok ne načini ostrigu od mene. Jedna je žena lijepa — neka je, druga je pametna — neka je, treća kreposna — neka je. Dok se u jednoj ženi ne zadrže sve vrline, neću se združiti ni s jednom od njih. Bogata treba biti — to je jasno, mudra — ili neću nijedne, kreposna — ili je neću ni pogledati, lijepa — ili se neću ni osvrnuti na nju, blaga — ili neka mi ne prilazi, ugledna roda — ili joj ne idem ni na ugled, razgovorna, vješta u muzici, kosa neka joj bude boje, kakva se Bogu mili⁴⁵... Ha, evo idu knez i monsieur Amour.⁴⁶ Sakrit ću se u sjenicu.

(Skloni se)

(Uđu Don Pedro, Leonato i Claudio)

DON PEDRO: Je l' po volji vam slušat onu pjesmu?

CLAUDIO: Da, dragi kneže. — Kako tih je suton —
Ko ušutkan da glazbu zasladi.

DON PEDRO: Da l vidiš, kud se skrio Benedetto?

CLAUDIO: Da, gospodaru. Kad se glazba svrši,
Podvalit ćemo tome lisičiću.

(Uđe Baltazar s lutnjom)

⁴³ Taj se paž više ne vraća.

⁴⁴ Kraljica Elizabeta voljela je lijepa odijela, pa su se zato kavaliri natjecali koji će se ljepše odjenuti.

⁴⁵ Dame su onda mnogo bojale kosu.

⁴⁶ To znači "Gospodin Ljubav".

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON PEDRO: Još jednom onu pjesmu, Baltazare!

BALTAZAR: Ne tražite da tako loš glas
I opet vrijeđa glazbu, kneže.

DON PEDRO: Znak je.
Vrline kad vrsnoći svojoj hoćeš
Da dadeš biljeg nevještine. Pjevaj,
Da ne moram te više prosi.

BALTAZAR: Kad spominjete prošnju, pjevat ću,
Jer mnogi prosac prosi djevojku,
A ne cijeni je ništa — ali prosi
I veli da je ljubi.

DON PEDRO: Zapjevaj —
I ako misliš još mudrovat, mudruj
U kajdama.

BALTAZAR: Mudrovanje je moje
Od drugih mudrih glava posuđeno.
I ništa nisam sam izmudrio
Nit mislim koga nadmudrivati.

DON PEDRO: Baš to je mudro, jer nam sada nije
Do mudrosti već do tvog pjevanja.

(Glazba)

BENEDETTO (za se): Božanska glazba! Sad mu je duša sva u zanosu! Nije li čudno, kako
su ovčja crijeva kadra izvući dušu iz čovječjeg tijela? Da pravo kažem, rog bi mi
bio miliji.

BALTAZAR (pjeva):
Ne uzdišite, djeve vi —
U muških nema vjere,
Prevrtljivi su oni svi,
Ne vrijede baš ni zere.

Nek mine taj vaš jad i vaj,
Što za njima vas mori —
Gdje bolan ječi uzdisaj,
Veselje nek se ori.

I ne pjevajte pjesme te,
Što jad i tugu kažu,
Jer muške glave sve su zle,
Tek varaju i lažu.

Nek mine taj... itd.

DON PEDRO: Duše mi, lijepa pjesma!

BALTAZAR: Al loš pjevač, gospodaru.

BENEDETTO: O ne, nipošto — pjevaš dosta dobro, koliko baš treba. (Za se): Da je pseto tako zavijalo, bili bi ga objesili. Dao Bog da njegov ružni glas ne znači nikakvu nesreću! Isto bi mi tako bio drag i glas noćnog gavrana, pa došla iza toga makar kakva nevolja.

DON PEDRO (Claudiju): Dakako. — Čuj, Baltazare! Molim te, pribavi nam nekoliko vrsnih svirača da nam sutra uvečer sviraju pod prozorom gospođice Here.⁴⁷

BALTAZAR: Najbolje što ih budem našao, gospodaru.

DON PEDRO: Dobro — zbogom!

(Baltazar odlazi)

Dođite amo, Leonato. Što ste mi ono danas rekli — da je vaša sinovica Beatrice zaljubljena u sinjora Benedetta?

CLAUDIO: Da, da. (tiho) Naprijed, naprijed, ptičica već sjedi! (glasno) Nikad ne bih bio pomislio da će gospođica nekoga ljubiti.

LEONATO: Ne, ni ja — ali najčudnije je to što se zagledala u sinjora Benedetta, a uvijek se tako vladala kao da joj je mrzak.

BENEDETTO (za se): Može li to biti? Zar odatle vjetar puše?

LEONATO: Duše mi, gospodaru, ja ne znam što da mislim o tom, ali misao ne može dokučiti s kolikom ga divljom vatrom ljubi.

DON PEDRO: Možda samo hini.

CLAUDIO: Doista, to bi moglo biti.

LEONATO: Da hini? Bože! Nikad nije bilo hinjene ljubavi, koja bi bila tako blizu pravoj ljubavi kao njezina.

DON PEDRO: Pa na koji način pokazuje svoju ljubav?

CLAUDIO (tiho): Dobru meku na udicu, jer ribica već grize!

LEONATO: Na koji način, gospodaru? Moja vam je kći rekla kako.

CLAUDIO: Da, rekla je.

DON PEDRO: Kako, kako, molim vas? Vi me zadivljujete. Držao sam da nikakav ljubavni juriš ne može svladati njeno srce.

LEONATO: Na to bih se bio zakleo, gospodaru — osobito Benedettov.

BENEDETTO (za se): Držao bih da je to neka podvala kad ne bi taj sjedoglavac govorio. Nitkovi luk se ne može kriti iza tako časnog obličja.

CLAUDIO (tiho): Zagrizao je — nastavite!

DON PEDRO: A je li ona otkrila Benedettu svoju ljubav?

LEONATO: Nije i kune se da neće nikada. To je njena muka.

CLAUDIO: Istina — to veli i vaša kćerka. "Ja sam mu se", kaže, "toliko puta narugala, pa kako ću mu sada pisati da ga ljubim?"

LEONATO: To veli kad mu počne pisati. Jer noću ustaje po dvadeset puta i sjedi u košulji dok ne ispiše čitav list papira. Moja nam kći sve pripovijeda.

⁴⁷ O toj serenadi ne čujemo poslije više ništa.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

CLAUDIO: Kad govorite o pismima, pada mi na um zgodna šala o kojoj nam je vaša kćerka jučer pripovijedala.

LEONATO: Da, kad je pismo svršila i savila, opazila je da je njeno ime palo upravo na Benedettovo.

CLAUDIO: Da, da — i na to se nasmijala i rekla da bi on morao biti odozgo.

LEONATO: Onda je poderala pismo na tisuću komadića i grdila samu sebe što je bila tako nečedna te pisala čovjeku za kojega zna da će joj se narugati. "Ja sudim", reče, "o njemu po svojoj ćudi, jer ja bih mu se narugala kad bi on meni pisao. Da, učinila bih to, premda ga ljubim."

CLAUDIO: Onda pad na koljena, plače, jeca, lupa se u prsi, čupa kosu, moli se i kune: "O, mili Benedetto! Bože, daj mi strpljivost!"

LEONATO: Da — zaista čini tako — veli moja kći. Uzbuđenje ju je tako prevladalo, te se moja kći kadikad boji da sama sebi ne učini kakvo zlo — da, da, uistinu.

DON PEDRO: Bilo bi dobro da Benedetto za to dozna od nekoga drugog ako mu ona neće kazati.

CLAUDIO: Čemu? On bi od toga samo šalu zbijao i još ljuće mučio bijednu djevojku.

DON PEDRO: Da to učini, zaslužio bi da ga objese. Ona je divna i mila djevojka, a i kreplosna — o tom nema sumnje.

CLAUDIO: I neobično pametna.

DON PEDRO: U svemu — samo nije u tom što ljubi Benedetta.

LEONATO: O gospodararu, kad se krv i razum pobiju u tako nježnom tijelu, imamo deset primjera prema jednom da će krv nadvladat. Žalim je, a imam i zašto, jer sam joj stric i štitnik.

DON PEDRO: Htio bih da se u mene tako zagleda. Ja bih bio odbacio sve druge obzire, pa bih je bio učinio svojom polovicom. Molim vas, recite sve to Benedettu, pa da čujemo što će on na to.

LEONATO: Mislite li da bi to bilo dobro?

CLAUDIO: Hera misli da bi ona od toga zacijelo umrla, jer veli da će umrijeti ako je on ne bude ljubio, i da će prije umrijet nego da otkrije svoju ljubav, i da voli umrijeti nego da i zericu popusti od svoje običajne upornosti.

DON PEDRO: Pravo radi, jer da mu otkrije svoju ljubav, vrlo bi se lako moglo dogoditi da joj se naruga, jer u toga je čovjeka, kako svi znate, podrugljiva ćud.

CLAUDIO: On je vrlo pristao čovjek.

DON PEDRO: Boga mi — a, mislim, i vrlo je mudar.

DON PEDRO: Doista su u njega neke iskre duhovitosti.

LEONATO: Držim da je junačan.

DON PEDRO: Kao Hektor,⁴⁸ vjerujte mi. A po tom kako se vlada u zadjevicama možete vidjeti da je mudar, jer ili im se vrlo obzirno uklanja, ili ulazi u njih s kršćanskim strahom.

LEONATO: Ako se boji Boga, mora svakako čuvati mir. Ako pak prekrši mir, treba zapodjenuti kavgu sa strahom i trepetom.

⁴⁸ Sin kralja Prijama i veliki junak u Trojanskom ratu.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON PEDRO: Tako i čini, jer taj se čovjek boji Boga, premda pravi tako krupne šale da to nitko ne bi rekao. E, žao mi je vaše sinovice. Hoćemo li potražiti Benedetta da mu kažemo kako ga ljubi?

CLAUDIO: Nipošto, gospodaru. Neka ona malo promozga, pa će možda nestati te strasti.

LEONATO: To ne može biti. Prije će nje same nestati sa svijeta.

DON PEDRO: Čut ćemo, što će nam vaša kći još o tom pripovijedati, a dotle neka se ta stvar malo ohladi. Ja vrlo volim Benedetta i htio bih da on čedno sam sebe ispita, pa će se uvjeriti kako je nevrijedan da dobije tako divnu djevojku.

LEONATO: Ne bismo li pošli, gospodaru? Večera je gotova.

CLAUDIO: Ako nakon toga ne poludi za njom, neću nikad više vjerovati svojim nadama.

DON PEDRO: Razapnimo i njoj takvu mrežu, a to neka udesi vaša kći sa svojom dvorkinjom. Bit će šale kad svatko od njih bude uvjeren o žarkoj ljubavi drugoga, a kad tamo, od svega ništa. Taj bih prizor htio vidjeti — bit će prava pantomima. Poslat ćemo je da ga pozove na večeru.

(Don Pedro, Leonato i Claudio odu)

BENEDETTO (stupi naprijed): To ne može biti podvala. Razgovor im je ozbiljno tekao. Od Here su doznali istinu. Čini se da žale djevojku. Njena se ljubav kanda živo rasplamtjela. Mene da ljubi? E, toj se ljubavi treba odazvati. Čuo sam kako o meni misle. Vele da ću biti ohol kad razberem da me ljubi. Vele još da ona voli umrijeti nego da dade ma kakav znak svoje ljubavi. Nikad se nisam mislio ženiti, ali zato ne smiju držati da sam ohol. Blago onima koji čuju što im se prigovara, pa se mogu popraviti. Vele da je gospođica lijepa — istina je, to im mogu i ja potvrditi; i kreposna — tako je, ne mogu to poricati; i pametna, osim u tom što mene ljubi — duše mi, to joj ne povećava mudrost, ali nije ni jači dokaz ludosti; jer ja ću biti strašno zaljubljen u nju. Možda će me oni peckati glupim dosjetkama i neslanim šalama što sam se tako dugo rugao ženidbi — ali zar se ukus ne mijenja? U mladosti voliš neko jelo, a u starosti ga i ne podnosiš. Zar da kojekakva zabadanja i neke premudre rečenice i papirnate mozgovne kuglice zastraše čovjeka i izbace ga iz kolosijeka njegovih sklonosti? Ne, svijet treba napučiti. Kad sam rekao da ću neženja umrijeti, nisam mislio da ću živjeti dok se ne oženim. Evo dolazi Beatrice. Sunca mi, lijepa je to djevojka! Nazirem na njoj neke znakove ljubavi.

(Uđe Beatrice)

BEATRICE: Protiv moje volje poslaše me da vas pozovem na večeru.

BENEDETTO: Hvala vam na trudu, lijepa Beatrice.

BEATRICE: Nisam se za tu hvalu više trudila nego što ste se vi trudili zahvaliti mi. Da je bilo trudno, ne bih bila došla.

BENEDETTO: Onda vam je draga ta poruka?

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BEATRICE: Da, upravo toliko koliko možete uzeti na vršku noža da zadavite čavku.⁴⁹
Zar nemate teka, sinjor? Zbogom.

(Ode)

BENEDETTO: Ha — "protiv moje volje poslaše me da vas pozovem na večeru". To bi moglo dvoje da znači. "Nisam se za tu hvalu više trudila nego što ste se vi trudili zahvaliti mi". To znači: "Svaki tud što ga za vas podnosim lagan je kao hvala". Ako ne osjećam za nju smilovanje, neka sam nitkov, ako je ne ljubim, neka sam Židov! Idem pribaviti njenu sliku.

(Ode)

⁴⁹ To znači vrlo malo.

Treći čin

Prvi prizor

Leonatov vrt.

(Uđu Hera, Margherita i Orsola)

HERA: Poteci u dvoranu, Margherita,
Gdje bratučedu moju Beatricu
U razgovoru naći ćeš s knezom
I Claudijem. Prišapći joj u uho,
Da tu u vrtu šecem s Orsolom
I da o njojzi samo govorimo,
Što da si krišom čula. Reci joj
U gustu nek se sjenicu prikrade,
Gdje kozja krv, što primila je snagu
Od sunca, sada suncu ulaz brani.
I ljubimci baš tako osile
Po vladaocu pa se onda dignu
Na istu moć što silu im je dala.⁵⁰
I tamo nek se sakrije, da čuje
Naš razgovor. To tvoj je posao —
Izvrši ga valjano. Ostavi nas.

MARGHERITA: O, ne bojte se — smjesta ću je poslat.

(Ode)

HERA: Kad Beatrice dođe, Orsola,
Alejom ćemo gore-dolje šetat
I zboriti o Benedettu samo.
Kad spomenem ga, budi tvoj zadatak
Da hvališ njega više nego je
Zasluzio muškarac ikoji,
A ja ću tebi reći kako je
Sav bolestan već on od ljubavi
Spram Beatrice — jer od takve građe
Kupido mali gradi strjelice,

⁵⁰ Neki misle da su ova posljednja tri stiha kasnije umetnuta i da su aluzija na pobunu grofa Essea koja se dogodila godine 1601.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

Što lukavo u uho gađaju
Kroz tuđa usta. Sada počnimo,
Jer eno već se žuri Beatrice
I kao vivak sva se zgurila
Do zemlje da nam čuje razgovor.

(Beatrice se ušulja u sjenicu)

ORSOLA: Uživanje je pecati kad gledaš
Gdje riba reže struju zlačanim
Perajama, da izdajničku meku
Proždrljivo proguta. Tako mi
Sad Beatricu pecamo, što čuči
U skrovištu od kozje krvi. Ja ću
Valjano glumit — ne bojte se ništa.

HERA: Primaknimo se, dakle — ne bih htjela,
Da njenom uhu išta izmakne
Od himbene i slatke meke koju
Sad stavljamo, (glasno) Ja znadem, Orsola,
Da odviše je ohola, a duh joj
Sav ponosan i opor ko u divlje
Sokolice na hridini.

ORSOLA: A znate l'
Baš pouzdano da je Benedetto
U Beatricu tako zaljubljen?

HERA: To veli knez, a i moj zaručnik
Od maločas.

ORSOLA: A jesu li vam rekli
Da njoj to, gospo, kažete?

HERA: Da, da —
Zamoliše me da joj rekнем to,
Al ja ih kušah nagovoriti
Da Benedettu — ako im je drag —
Preporučե nek vodi borbu protiv
Te ljubavi i da ne dopuste,
Da Beatrice za to dozna.

ORSOLA: Zašto?
Zar taj kavalir ne zasluđuje
Da stekne punu sreću postelje
Na kojoj će počivat Beatrice?

HERA: O Bođe ljubavi! Ja znam da on
Zasluđuje kolikogod se mođe
Muškarcu dati, ali priroda
Još nije žensko srce stvorila
Od tvrđe građe nego što je njeno.

Iz očiju joj sijeva oholost
I preziranje — što god zagledaju,
Sve preziru, a njezin duh toliko
Sam sebe cijeni da se drugo sve
Njoj čini jadno. Ona ne može
Ni ljubiti niti ljubav hiniti
Ni zamisliti — tako je u sebe
Sva zaljubljena.

ORSOLA: Bit će, bit će tako —
I zato, držim, ne bi bilo dobro
Da ona zna za ljubav njegovu,
Jer šalu tek bi od nje zbijala.

HERA: Da, pravo veliš. Nikad nisam znala
Za čovjeka, ma kako mudar bio
I plemenit, ma kako pristao,
Da ne bi ona sve izvrnula.
Jer ako je bjelolik, prisizat će
Da sestrom bi joj biti morao,
A ako crn je, da je priroda
Budalu htjela naslikati pa je
Tek ružnu mrlju napravila. Ako
Suhonjav, koplje je bez šiljka — ako
Majušan, ahata⁵¹ slabo izdjeljan,
Il ako je govornjiv, pijetao
Na krovu je u kojeg duvaju
Svi vjetrovi, a ako šutljiv, klada,
Što nijedan je ganut ne može.
I tako će ti svakoga izvrnut,
A kreposti i iskrenosti neće
Dopustiti što čednost i vrlina
Zaslužuju.

ORSOLA: Zacijelo, da, zacijelo —
Zabadanje se takvo ne može
Pohvalit.

HERA: Ne, jer tko je tako čudan
I nastran kao Beatrice, nije
Ni hvale vrijedan. Ali tko joj smije
Da kaže to? Da ja joj spomenem,
U lice bi se meni nasmijala
I smijehom bi me smlavila i šalom
Utukla. Zato neka Benedetto
Ko zapretana vatra gine sam
U sebi i u uzdasima vene —
Jer to je bolja smrt no umrijeti

⁵¹ Od kamena ahata pravili su se mali likovi koji su služili za ures.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

Od poruge, što jednako je zlo
Ko umrijeti od škakljanja.

ORSOLA: Al ipak —
Da kažete joj pa da čujete
Što na to će vam reći?

HERA: Volim poći
Do Benedetta pa ga svjetovati
Da protiv svoga čuvstva vojuje —
I neke ću poštene klevete
Izmudriti i svoju bratučedu
Ocrniti, jer zla je riječ, to znaj,
Za ljubavnika otrov najljući.

ORSOLA: O nemojte toliku nepravdu
Da učinite svojoj bratučedi,
Jer ako joj je duh toliko bistar
I sjajan kako svi je hvale, onda
Ni sud joj neće tako nezdrav biti
Da prezre kavalira kakav je
Gospodin Benedetto.

HERA: Nema njemu
U Italiji ravnoga — izuzev,
Dakako, moga dragog Claudija.

ORSOLA: Ne ljutite se, gospo, molim vas,
Al htjela bih vam kazati što mislim.
Gospodin Benedetto je i likom
I vladanjem i junaštvom i umom
U Italiji najviše na glasu.

HERA: Da, doista mu ime slava resi.

ORSOLA: Zaslužio je to vrlinom svojom
I prije nego stekao je slavu.
A kad ćete se, gospo, vjenčati?

HERA: Kad god der — sutra. Hajdmo sad unutra,
Jer želim vidjet neke haljine
I čut od tebe koja najljepša je.
Da za sutra je sebi nabavim.

ORSOLA (tiho): Ulovismo je, gospo, vjere mi,
I gotova je već.

HERA: E, onda je
U ljubavi tek igra slučaja —
Kupido jedan strijelom srca zgađa,
A drugom zamka zabava je slađa.

(Odu)

BEATRICE (stupi naprijed): U ušima mi gori! Što je to?

Zar tako im je mrzak ponos moj?

Da — sama vidim, oholost je zlo,

Otresti zato gordi rug ću svoj.

Ne, nikad nećeš, Benedetto, žalit —

Pitomi samo divlje srce moje

I žarku ljubav u njem ćeš raspalit,

Da zauvijek se naše duše spoje.

Od drugih čujem da si vrijedan sreće,

Al to i sama davno znadem veće.

(Ode)

Drugi prizor

Soba u Leonatovoj kući.

(Uđu Don Pedro, Claudio, Benedetto i Leonato)

DON PEDRO: Ostat ću samo dok se ne svrši vjenčanje, a onda se vraćam natrag u Arragon.

CLAUDIO: Ja ću vas onamo pratiti, gospodaru, ako mi dopustite.

DON PEDRO: Ne — to bi tako zamračilo sjaj tvoje ženidbe kao da djetetu pokažemo nov kaput, a onda mu ga ne damo obući. Zamolit ću samo Benedetta da me prati, jer on je od tjemena do tabana samo radost, a dva ili tri puta presjekao je tetivu na Kupidovu luku, pa mali krvnik ne smije više da strijelja na njega. Srce mu je jasno kao zvono, a jezik mu je klatno — jer što mu srce zamisli, to jezik izrekne.

BENEDETTO: Gospodo, ja nisam više koji sam bio.

LEONATO: To velim i ja. Rekao bih da ste ozbiljniji.

CLAUDIO: Nadam se da je zaljubljen.

DON PEDRO: Koješta — taj vjetrogonja! U njemu nema ni kapi prave krvi koju bi ljubav mogla pravo ganuti. Ako se pravi ozbiljan, to je zato što nema novca.

BENEDETTO: Zub me boli.

DON PEDRO: Izvadi ga.

BENEDETTO: Odnio ga đavo!

CLAUDIO: Najprije ga izvadi, a onda neka ga nosi đavo.

DON PEDRO: Što ti uzdišeš zato što te boli zub?

LEONATO: A kad tamo, nije drugo nego nazeb ili crv.⁵²

BENEDETTO: E — svatko može da zatomi bol, samo ne onaj koji je osjeća.

CLAUDIO: Ja ipak velim da je zaljubljen.

DON PEDRO: Ne vidi se na njemu nikakav znak zaljubljenosti, osim ako se radi o tom

⁵² Držalo se da je u šupljem zubu crv.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

što je zaljubljen u tuđinski način odijevanja.⁵³ tako je na primjer danas Holandain, a sutra Francuz, ili se pojavljuje u isti čas u nošnji dviju zemalja — na primjer, kao Nijemac od pasa prema dolje, široke dimlije, a Španjolac od bokova prema gore, bez prsluka. Ako je zaljubljen u tu ludost, a to kanda jest, onda nije lud od ljubavi, kao što biste vi htjeli da se čini.

CLAUDIO: Ako nije zaljubljen u neku ženu, onda se više ne može vjerovati starim znakovima. Svako jutro kefa šešir — što to može značiti?

DON PEDRO: Je li ga tkogod vidio kod brijača?

CLAUDIO: Nije — ali brijačeva pomoćnika kod njega i stari ures njegova lica napunio je već loptu za tenis.

LEONATO: Zaista je nekako mlađi otkad nema brade.

DON PEDRO: A i cibetom⁵⁴ se tare — njušite li ga sada?

CLAUDIO: To će reći da je milo momče zaljubljeno.

DON PEDRO: Najbolji je tome dokaz njegova melankolija.

CLAUDIO: A kada je inače umivo lice?⁵⁵

DON PEDRO: Da, ili mazao? Čujem da se i to o njemu govori.

CLAUDIO: Pa onda njegov duh, pun vedre šale! Sad se uvukao u žicu neke lutnje, pa se podaje zahvatima prstiju.

DON PEDRO: Doista — sve to priča o njemu tužnu priču —ukratko, on je zaljubljen.

CLAUDIO: Da — i ja znam tko njega ljubi.

DON PEDRO: To bih i ja htio znati. Bez sumnje žena koja ga ne poznaje.

CLAUDIO: Da — ni njegova loša svojstva, ali pored svega toga htjela bi umrijeti za nj.

DON PEDRO: Bit će pokopana licem prema gore.⁵⁶

BENEDETTO: Ali sve to ipak ne može izliječiti moju zubobolju. Stari gospodine, htio bih s vama nasamo razgovarati — palo mi je na um desetak pametnih riječi koje bih vam imao reći i koje nisu za te vragolome.

(Benedetto i Leonato odu)

DON PEDRO: Života mi, govorit će mu o Beatrici.

CLAUDIO: Svakako. Hera i Margherita glumile su međutim svoje uloge s Beatricom, pa se sada medvjed i medvjedica neće poklati kad se sastanu.

(Uđe Don Juan)

⁵³ Želja za što ljepšim odijevanjem (vidi II. 3) uvela je tuđinsku modu iz Francuske, Španjolske, Italije, Njemačke itd.

⁵⁴ To je miris koji se dobiva od životinje cibetke (Viverra zibetha).

⁵⁵ To znači valjda: umivao mirisnom vodom.

⁵⁶ Ovo su mjesto komentatori kojekako tumačili, ali nijedno tumačenje ne zadovoljava.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON JUAN: Pomoz' Bog, gospodaru i brate.

DON PEDRO: Dobra večer, brate.

DON JUAN: Ako vam nije neprilično, htio bih s vama govoriti.

DON PEDRO: Nasamo?

DON JUAN: Ako vam je po volji — ali grof Claudio može slušati, jer njega se tiče što hoću da kažem.

DON PEDRO: O čemu se radi?

DON JUAN: Mislite li se sutra vjenčati, gospodine?

DON PEDRO: Pa znate da misli.

DON JUAN: Ne znam, ako dozna što ja znam.

CLAUDIO: Ako ima neka zapreka, molim vas, recite je.

DON JUAN: Mislit ćete možda, da vas ne volim, ali to će se kasnije vidjeti. Sudite o meni po onom što vam hoću sada otkriti. Vi ste mom bratu vrlo u volji i on vam je od srca pomagao da se vjenčanje što brže izvrši — ali ta je prosidba, vjere mi, promašena i šteta truda i muke.

DON PEDRO: Što je, što je?

DON JUAN: Došao sam amo da vam kažem i da skratim tu stvar — jer se već premnogo o njoj govori — gospođica vam je nevjerna.

CLAUDIO: Tko? Hera?

DON JUAN: Da, da — ona, Leonatova Hera, vaša Hera, svačija Hera!

CLAUDIO: Nevjerna?

DON JUAN: Ta je riječ preblaga da obilježi njenu zloću. Mogao bih je nazvati i gorom, samo izmislite gori naziv, pa ću vam dokazati da ga zaslužuje. Ne čudite se dok se ne uvjerite — pođite noćas sa mnom pa ćete vidjeti gdje se netko penje na njen prozor, upravo uoči vjenčanog joj dana. Ako je onda još budete ljubili, vjenčajte se s njom. Ali će bolje priličiti vašoj časti ako promislite.

CLAUDIO: Može li to biti?

DON PEDRO: Ja to ne mogu vjerovati.

DON JUAN: Ako nemate snage vjerovati što vidite, onda ne priznajte ni ono što znate. Ako pođete sa mnom, pokazat ću vam dosta, a kad budete više vidjeli i više čuli, postupajte prema tome.

CLAUDIO: Ako noćas ugledam nešto zbog čega je ne bih smio uzeti za ženu, osramotit ću je sutra na mjestu vjenčanja pred čitavim zborom.

DON PEDRO: A ja kao što sam je prosio za te da je dobiješ, tako ću se s tobom združiti da je osramotimo.

DON JUAN: Neću više da je blatim dok mi ne budete svjedoci. Budite mirni i strpljivi do noći, a onda neka samo djelo izađe na vidjelo.

DON PEDRO: O nemili, ružni preokrete!

CLAUDIO: O nevoljo, čudno naopaka!

DON JUAN: O nesrećo, srećom prepriječena! — tako ćete reći kad budete vidjeli ono što ima doći.

(Odu)

Treći prizor

Ulica.

(Uđu Mušmula, Preslica i straža)

MUŠMULA: Jeste li vi dobri i čestiti ljudi?

PRESLICA: Dakako, jer bi inače zaslužili da pretrpe salvaciju tijela i duše.

MUŠMULA: Ne, to bi bila odveć dobra kazna za njih, ako su iole lojalni, jer su odabrani biti kneževi stražari.

PRESLICA: Pa daj im naloge, kume Mušmula.

MUŠMULA: Prvo — za koga držite da je najviše indigniran da bude vođa straže?

PRVI STRAŽAR: Luka Maslovara i Marko Palikuća, jer oni umiju čitati i pisati.

MUŠMULA: Ovamo, prišo Palikuća. Bog te je usrećio lijepim imenom. Ako imaš lijepu fiziologiju, to je dar sreće, ali čitanje i pisanje dolazi od prirode.

DRUGI STRAŽAR: A oboje, gospodine zapovjedniče —

MUŠMULA: — imaš ti. Znam, da si mi to htio odgovoriti. Što se tiče tvoje fiziologije, zahvali Bogu i ne diči se njome, a što se tiče čitanja i pisanja, to iznosi na vidjelo kad nekome ne treba takvih budalaština. Za tebe drže da si ovdje najstupidniji i najzgodniji da budeš vođa straže — zato nosi svjetiljku. Vaša je dužnost da arestirate sve vucibatine i da svakome kažete: Stani u ime kneza!

DRUGI STRAŽAR: A ako neće stati?

MUŠMULA: E, onda se ne osvrćite na njega, već neka ide s milim Bogom, a vi sazovite ostale stražare i zahvalite Bogu što vam je lupeža skinuo s vrata.

PRESLICA: Ako neće stati kad ga pozovete, onda nije knežev podanik.

MUŠMULA: Tako je, a oni se ne smiju miješati ni s kim drugim nego s kneževim ljudima. Isto tako ne smijete dizati galamu na ulicama, jer da straža brblja i blebeće, to se ne smije trpjeti i mora se najoštrije tolerirati.

DRUGI STRAŽAR: Volimo spavati nego brbljati. Znamo mi što straži priliči.

MUŠMULA: E, govoriš kao senilan i miroljubiv stražar, jer ja ne znam zašto bi spavanje moglo biti grijeh. Pazite samo da vam tkogod ne ukrade koplja. Da — trebate zaviriti u sve krčme pa pozvati one koji su pijani neka idu spavati.

DRUGI STRAŽAR: Ali ako neće ići?

MUŠMULA: Onda ih ostavite dok se ne otrijezne. Ako vam ni onda ne dadu bolji odgovor, možete im reći da nisu ljudi za kakve ste ih držali.

DRUGI STRAŽAR: Dobro, gospodaru.

MUŠMULA: Ako sretnete tata, možete krepošću svoje vlasti posumnjati da nije čestiti čovjek — a što se tiče ljudi takva soja, što se manje miješate i družite s njima to bolje za vašu čast.

DRUGI STRAŽAR: Ako znamo da je tat, zar ne smijemo ruku na njega staviti?

MUŠMULA: Dakako, po svojoj službi možete, ali ja mislim — tko se blata hvata, taj se i oblati. Najmirniji je način, ako uhvatite tata, da ga pustite neka pokaže što je, pa neka se ukrade iz vašeg društva.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

PRESLICA: Uvijek se, druže, govorilo, da si milosrdan čovjek.

MUŠMULA: Dabome — ja ne bih od svoje volje ni pseto objesio, a kamoli čovjeka u kojega je makar samo mrva poštenja.

PRESLICA: Ako čujete gdje dijete noću plače, morate pozvati dojlju da ga podoji.

DRUGI STRAŽAR: A ako dojlja spava i neće nas čuti?

MUŠMULA: E, onda otidite s mirom i ostavite dijete da je probudi plačem, jer ovca koja neće čuti janje kad bleji, neće se odazvati ni teletu kad meči.

PRESLICA: Živa istina.

MUŠMULA: Još samo ovaj nalog. Ti, vođo straže, trebaš prezentirati samoga kneza. Ako u noći sretneš kneza, možeš ga ustaviti.

PRESLICA: Ne, Gospe mi, ja mislim da ne može.

MUŠMULA: Okladit ću se o pet šilinga prema jednom s kime god tko poznaje legalizaciju da ga može ustaviti. Dabome, ne onda ako knez nema volje, jer straža doista ne bi smjela nikoga vrijeđati, a uvreda je ustavljati nekoga protiv njegove volje.

PRESLICA: Gospe mi, ja mislim da je tako.

MUŠMULA: Aha, tako je! — Laku noć, braćo, pa ako se štogod važno desi, probudite me. Čuvajte tajnu — i svoju i svojih drugova — pa laku noć! Hajdmo, kume.

DRUGI STRAŽAR: Eto, braćo, sad smo čuli što nam je dužnost. Sjednimo ovamo na crkvenu klupu dok ne izbiju dva sata, a onda svi u postelju.

MUŠMULA: Još jednu riječ, čestiti prijatelji. Molim vas, pripazite na kuću gospodina Leonata, jer sutra je ondje svadba pa će noćas biti huke i buke. Zbogom, pazite mi dobro, molim vas.

(Mušmula i Preslica odu)

(Uđu Boraccio i Corrado)

BORACCIO: Hej, Corrado!

PRVI STRAŽAR: Mir, ne mičimo se s mjesta!

BORACCIO: Corrado, gdje si?

CORRADO: Evo me, čovječe, gotovo me guraš laktom.

BORACCIO: Boga mi, i mene je svrbio lakat pa sam slutio da će me popasti svrab.

CORRADO: Na to ću ti ostati dužan odgovor, a sada pričaj što se zbilom.

BORACCIO: Sklonimo se, dakle, pod ovu strehu, jer kiša sipi, pa ću ti sve iskazati, kao prava pijandura.⁵⁷

PRVI STRAŽAR: Neka izdaja, braćo, ali budimo mirni.

BORACCIO: Znaj, dakle, da sam od Don Juana dobio tisuću dukata.

CORRADO: Je li moguće da se nitkovluk tako skupo plaća?

BORACCIO: Bolje bi bilo da pitaš je li moguće da je nitkovluk tako bogat. Jer kad bogatim nitkovima trebaju ubogi, onda ubogi mogu po volji postavljati cijenu.

⁵⁷ Valjda aluzija na poslovicu: In vino veritas.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

CORRADO: Čudim se tome.

BORACCIO: To dokazuje da si nevješt. Ti znaš da moda prsluka ili šešira ili kabanice čovjeku ništa ne vrijedi.

CORRADO: Kako ne — ta to je odijelo!

BORACCIO: Mislim na modu.

CORRADO: Da, moda je moda.

BORACCIO: Pi, to je upravo tako kao da rekneš: luda je luda. Ali zar ti ne vidiš kakav je grdan lupež ta moda?

PRVI STRAŽAR: Poznajem ja tog Grdana. Krao je punih devet godina, a sad hoda po svijetu kao gospodin. Spominjem mu se imena.

BORACCIO: Nisi li nekog čuo?

CORRADO: Ne, to je pijetao na krovu.

BORACCIO: Zar ti, brajko, ne vidiš, kakav je grdan lupež ta moda, kako vrtoglavo vitla svu vrelu krv od četrnaeste do trideset i pete — pa je uobličuje čas kao faraonove vojnike na zadimljenoj slici, čas kao svećenike boga Bala na starom crkvenom prozoru, čas kao obrijanog Herkula na uprljanim i crvljivim tapetama, gdje mu je zalistak debeo kao i toljaga.

CORRADO: Sve to vidim — i vidim da moda iznosi više odijela nego čovjek. Ali zar nije i tebi moda smutila pamet kad si zaboravio svoje pričanje i stao o modi govoriti?

BORACCIO: Nipošto — ali znaj da sam večeras imao ljubavni sastanak s Margheritom, dvorkinjom gospođice Here, a pod Herinim imenom. Ona se nagnula kroz prozor svoje gospodarice, zaželjela mi tisuću puta laku noć — ali ja ti to loše pripovijedam. Morao sam ti najprije reći kako je moj gospodar Don Juan zaludio kneza i Claudija, a onda ih poveo i doveo u bašču, gdje su izdaleka motrili taj ljubavni sastanak.

CORRADO: I mislili su da je Margherita Hera?

BORACCIO: Jesu dvojica, knez i Claudio, ali moj gospodar, taj đavo, znao je da je Margherita. Nešto njegove klevete, kojima ih je najprije zaludio, nešto mrkla noć, koja ih je prevarila, a ponajviše moja lupeština, koja je potvrdila sve Don Juanove klevete — i Claudio je otišao sav bijesan te se zakleo da će je sutra, kako je utvrđeno, dočekati u crkvi i tamo, pred čitavim zborom, na njenu sramotu, otkriti što je noćas vidio — i ona će se bez muža kući vratiti.

PRVI STRAŽAR: Stanite — zapovijedam vam u ime kneza!

DRUGI STRAŽAR: Pozovite pravog zapovjednika straže — otkrili smo ovdje najopasniji slučaj moraliteta što se ikad zbilo u ovoj zemlji.

PRVI STRAŽAR: Jedan je od njih Grdan — poznajem ga jer nosi viticu iza uha.⁵⁸

CORRADO: Gospodo, gospodo —

DRUGI STRAŽAR: Izaći će na vidjelo tko je Grdan — nije me strah.

CORRADO: Gospodo —

PRVI STRAŽAR: Ni riječi! Zapovijedam vam, da nas pokorite i da s nama pođete.

⁵⁸ U ono se doba kraj uha nosio uvojak duži od ostale kose, koji su osobito njegovali i kovrčali. Zvali su ga "uvojak ljubavi".

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BORACCIO: Nema druge, jer će nas inače još i kopljima pošakljati.

CORRADO: Da, da — položaj nam je vrlo škakljiv. — Hajdmo, pokoravamo se.

(Odu)

Četvrti prizor

Soba u Leonatovoj kući.

(Uđu Hera, Magherita i Orsola)

HERA: Draga Orsola, probudi moju bratučedu Beatricu i zamoli je da ustane.

ORSOLA: Hoću, gospođice.

HERA: I reci joj, neka dođe ovamo.

ORSOLA: Dobro.

(Ode)

MARGHERITA: Ja držim da bi ona druga ogrlica bila bolja.

HERA: Ne, draga Marga, ovu ću uzeti.

MARGHERITA: Vjere mi, ta vam nije tako lijepa, a vjerujte mi da će i vaša bratučeda isto reći.

HERA: Moja je bratučeda luda, kakva si i ti. Neću nositi drugu do ovu.

MARGHERITA: Vaš mi se novi nakit za kosu vrlo sviđa, samo da je kosa mrvičak tamnija — a haljina vam je doista neobično fino skrojena. Vidjela sam haljinu milanske vojvotkinje, koju toliko hvale.

HERA: Vele da nigdje nema takove.

MARGHERITA: Da, ali to je, duše mi, samo kućna haljina prema vašoj. Tkanina, zlatom protkana, s izrescima, prošivena srebrnim trakovima, po rukavima biserom posuta, rukavi dugački, a orubljena modrikastim brokatom — ali što se tiče lijepog, prikladnog, finog i sjajnog kroja, vrijedi vaša deset puta više od nje.

HERA: Dao Bog da je mogu nositi s radošću, jer srce mi je teško i preteško.

MARGHERITA: Bit će naskoro još teže — pod teretom muškarca.

HERA: Sram te bilo — zar se ne stidiš?

MARGHERITA: Čega, gospođice? Zato što govorim pristojno? Zar nije ženidba pristojna stvar — i u prosjaka? Htjeli biste, valjda, da sam rekla: "oprostite muža". Ako loše mišljenje ne izopačuje valjan govor, ja neću nikoga vrijeđati. Zar je neko zlo u tome kad se kaže: "teže pod teretom muža"? Držim da nije, ako su pravi muž i prava žena. Pitajte gospođicu Beatricu — evo je gdje dolazi.

(Uđe Beatrice)

HERA: Dobro jutro, bratučedo.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BEATRICE: Dobro jutro, draga Hero.

HERA: Što ti je? Zašto govoriš tako bolnim glasom?

BEATRICE: Čini mi se, da nemam više drugoga glasa.

MARGHERITA: Kako ćete onda pjevati vesele pjesme?

BEATRICE: Neka ih pjevaju budale.

MARGHERITA: Ali vesele budale, a ne sjetne.

BEATRICE: Odmah će biti pet sati, bratučedo. Vrijeme je da se spremiš. Ja sam zaista teško bolesna.

MARGHERITA: Da, da — teško, teško ste bolesni.

BEATRICE: Što misli ta luda?

MARGHERITA: Ništa nego da Bog dade svakome što mu srce želi.

HERA: Ove mi je rukavice grof poslao. Sjajno mirišu.

BEATRICE: Ne mogu da mirišem — uhvatila sam hunjavicu.

MARGHERITA: Bolje bi bilo da ste muža uhvatili.

BEATRICE: Bože, Bože — otkad si ti tako mudra i dosjetljiva?

MARGHERITA: Otkad vi više niste. Zar mi ne stoji dobro moja dosjetljivost?

BEATRICE: Nije dosta vidljiva. Trebala bi je nositi na kapi. — Duše mi, nije mi dobro.

MARGHERITA: Uzmite strička zvanog "Carduus benedictus"⁵⁹ i stavite ga na srce. To je jedini lijek kad nam se smuču.

HERA: Upravo je bodeš stričkom.

BEATRICE: Benedictus? Zašto benedictus? U tom se "benedictusu" nešto krije.

MARGHERITA: Krije? Ne, duše mi, nisam ništa skrovito mislila. Mislila sam samo na ljekoviti stričak. Vi možda mislite da ja mislim da ste zaljubljeni? Ne, Gospe mi, nisam tako luda da bih mislila što želim, niti želim misliti što bih mogla. Da i razbijem glavu mislima, ne bih mogla misliti da ste zaljubljeni ili da ćete biti zaljubljeni, ili da možete biti zaljubljeni. Ali i Benedetto je bio takav, a sada je postao pravi čovjek. Kleo se da se neće nikad ženiti, pa sada ipak preko srca jede svoje jelo bez mrmljanja. Ja ne znam kako biste se vi mogli obratiti, ali mi se čini da gledate očima kao i druge žene.

BEATRICE: Kuda ti je to jezik zastranio?

MARGHERITA: Nije — na pravom je putu.

(Uđe Orsola)

ORSOLA: Dodite, gospođice, knez, grof, sinjor Benedetto, Don Juan i svi kavaliri iz grada došli su odvesti vas u crkvu.

HERA: Pomozite mi da se obučem, draga bratučedo, draga Marga i draga Orsola.

(Odu)

⁵⁹ Aluzija na ime Benedetto.

Peti prizor

Druga soba u Leonatovu dvoru.
(Uđu Leonato, Mušmula i Preslica)

LEONATO: Što hoćete od mene, čestiti prijatelji?

MUŠMULA: E, gospodaru, htio bih vam nešto konferirati, što je vrlo važno za vašu reputaciju.

LEONATO: Ukratko, molim vas. Ta vidite da mi se žuri.

MUŠMULA: E, to vam je ovako, gospodaru.

PRESLICA: Da, upravo tako, gospodaru.

LEONATO: Što je tako, dragi prijatelji?

MUŠMULA: Prijan Preslica, gospodaru, malo zastranjuje. Star je, gospodaru, i nije onako stupidan kako bih mu ja od Boga želio da bude, ali je, vjerujte mi, pošten — i to mu je, moglo bi se reći, na čelu zapisano.

PRESLICA: Da, Bogu hvala — ja sam isto tako pošten kao ma koji čovjek na svijetu koji je star, a nije pošteniji od mene.

MUŠMULA: Komparacije su odorozne, koješta pa ništa, kume Preslica.

LEONATO: Vi me molestirate, prijatelji.

MUŠMULA: Vaša je Milost vrlo ljubezna, ali mi smo tek ubogi knezovi našeg službenika, pa vas, nažalost, ne možemo onako molestirati kako bismo od svega srca željeli.

LEONATO: Hvala vam lijepa!

MUŠMULA: Da — i ne bismo žalili truda, jer o Vašoj se Milosti govori toliko infamija kao ni o kome u gradu — i premda sam ubog čovjek, ipak se tome od srca radujem.

PRESLICA: I ja, i ja.

LEONATO: Htio bih znati što mi imate reći.

PRESLICA: E, noćas je naša straža, s dopuštenjem Vaše Milosti, uhvatila dva arcilupeža, da im u svoj Messini nema ravnih.

MUŠMULA: Dobar starac, gospodaru, samo što mnogo brblja, jer, kako se ono veli, teško nogama pod starom glavom. Mili Bože, čuda velikoga! Da, da, tako je, kume Preslica. E, Bog je dobar čovjek, a kad dvojica jašu jedno kljuse, mora jedan straga sjediti.⁶⁰ Poštena duša, gospodaru, vjere mi, nikad nije bolji čovjek jeo hljebac. Bože blagi, na svemu ti hvala, ali svi ljudi ne mogu biti jednaki. E da, dobričina, prava dobričina.

LEONATO: Doista, prijatelju, vama nije premac.

MUŠMULA: To su Božji darovi.

LEONATO: Moram vas ostaviti.

⁶⁰ To znači, valjda, da jedan čovjek mora biti pred drugim u položaju.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

MUŠMULA: Jednu riječ, gospodaru. Naša je straža zaista arestirala dvije ordinirane individue pa bismo htjeli da budu pred Vašom Milosti preslušane.

LEONATO: Preslušajte ih sami pa mi onda javite kako je bilo. Vrlo mi se žuri, što valjda i sami vidite.

MUŠMULA: Sve će biti upravo maliciozno izvršeno.

LEONATO: Popijte čašu vina prije nego odete. Zbogom.

(Uđe sluga)

SLUGA: Gospodaru, čekaju vas da odvedete kćerku na vjenčanje.

LEONATO: Evo me odmah — već sam spreman.

(Ode sa slugom)

MUŠMULA: Idi, dragi druže, pođi Marku Palikući i reci mu neka uzme pero i tintarnicu pa neka dođe u zatvor. Hoćemo da preslušamo onu dvojicu.

PRESLICA: Trebamo mudro postupiti.

MUŠMULA: Ne boj se, mudrosti će biti na pretek. Ovdje (pokazuje na čelo) ima nešto što će ih natjerati da priznaju svoj corpus delicti. Dozovi samo učenog pisara da stavi na papir našu ekskomunikaciju i dođi k meni u zatvor.

(Odu)

Četvrti čin

Prvi prizor

Crkva.

(Uđu knez, Don Juan, Leonato, redovnik, Claudio, Benedetto, Hera, Beatrice i pratnja)

LEONATO: Dete, oče Francesco, budite kratki — samo ono što je potrebno za sam vjenčani obred, a kasnije ih možete uputiti u njihove posebne dužnosti.

REDOVNIK: Vi ste došli ovamo, gospodine, vjenčati ovu gospođicu?

CLAUDIO: Ne!

LEONATO: Da se s njom vjenča — vi ste došli, oče, da ih vjenčate.

REDOVNIK: Gospođice, jeste li došli ovamo, vjenčati se s ovim grofom?

HERA: Jesam.

REDOVNIK: Ako koje od vas znade za neku skrovitu zapreku, te ne možete biti združeni, pozivljam vas da je kažete, tako vam spasenja vaših duša!

CLAUDIO: Znete li vi koju, Hero?

HERA: Ne znam, gospodine.

REDOVNIK: Znete li vi koju, grofe?

LEONATO: Ja smijem mjesto njega odgovoriti — ne zna.

CLAUDIO: O, što li ljudi ne smiju! Što li ljudi ne mogu! Što li ljudi svaki dan čine, a ne znaju što čine!

BENEDETTO: Što je to? Sami uzvici? E, ima i uzvika smijeha, na primjer: Ha, ha! He, he!

CLAUDIO: Odstup'te malo, redovnice. — Oče,
Dopustite mi — da li bez sile,
Od slobodne mi volje dajete
Tu djevu, svoju kćer?

LEONATO: Pa slobodno —
Baš kao što je meni dade Bog.

CLAUDIO: A što bih ja za uzdarje vam dao,
Te vrijednošću bi ravno bilo tome
Skupocjenom i divnom daru?

DON PEDRO: Ništa —
Do samu nju da njemu vratite.

CLAUDIO: O dragi kneže, to je plemenita
Zahvalnost, kojoj vi me učite
Ej, Leonato, uzmite je natrag —

Ne poklanjajte trulu naranču
Svom prijatelju. Ona je tek slika
I priviđenje svoje časti. Gle,
Crveni se ko neka djevica.
O kako sjajnim vidom istine
Zaodijeva se često lukav grijeh!
Ne navire li krv joj kao svjedok
Vrline, da bezazlenu joj čednost
Posvjedoči? I ne biste l' se svi,
Svi zakleli što tu je gledate,
Po vanjštini da je djevica?
Al nije to, jer znade već za žar
U razbludnome krevetu i njeno
Crvenilo je grijeh, a nije čednost.

LEONATO: Gospodine, što vi to mislite?

CLAUDIO: Da ne mislim se vjenčati ni sreće
Privezati uz javnu bludnicu.

LEONATO: O, ako li ste sami kušali
Savladat otpor njene mladosti
I djevičanstvo njeno skršili –

CLAUDIO: Ja znadem što mi kazat mislite,
Vi htjeli biste reći, ako sam
Upoznao je, zagrlila me je
Ko muža pa je tako ublažen
Taj prerani i grešni zagrljaj.
Ne, Leonato, nikad nisam ja
Salijeto je preslobodnom riječi,
Već ljubio je kao sestru brat
Sa stidljivošću iskrenom i čistom.

HERA: Pa zar sam ja se ikad činila
Drugačija?

CLAUDIO: O, "činila"! Rugobe!
I pisao bih o tom!⁶¹ Činiš se
Baš ko Diana u svom krugu, čista
Ko pupoljak što sad će se rascvjetat —
Al krvlju si neobuzdanija
No Venera il one site zvijeri
Što divljaju u bijesnoj putenosti.

HERA: Bože, štiti me
U ovoj teškoj nevolji! Što hoće
To vaše čudno preslušavanje?

CLAUDIO: Da pravo svoje ime nama kažeš.

⁶¹ Claudio valjda hoće reći da je to takva stvar o kojoj bi mogao pisati, koju bi mogao javno proglasiti.

HERA: Zar nije Hera? Tko je kadar na nj
Da baci kakav opravdani prikor?

CLAUDIO: Tko? Sama Hera! Hera sama
U ponor bacit Herinu vrlinu.
Tko bješe ono što je s tobom noćas
Govorio na tvome prozoru
Između ponoći i jednog sata?
Odgovaraj mi ako djevica si!

HERA: Ne, ni s kim nisam u to doba ja
Govorila.

DON PEDRO: E, onda niste djevica!⁶²
Ja žalim što to čuti morate,
Moj Leonato, al — poštenja mi —
Ja i moj brat i ovaj tužni grof
U gluho doba noći vidjesmo
I slušasmo je gdje na prozoru
Od svoje sobe s nekom huljom se
Razgovara, a taj je nitkov drski
I priznao, da tisuć' puta⁶³ su
U potaji se tako sastajali.

DON JUAN: Pi! Vrlo teško to je spominjati,
Gospodine, i o tome govorit.
Naš jezik nema dosta čistih riječi,
Da izrekne to bez povrede —
Tek žalit mogu, lijepa gospodice,
To vaše vrlo ružno vladanje.

CLAUDIO: O Hero! Kakva ti bi Hera bila,
Da samo polom svojih izvanjskih
Milina si zaodjenula misli
I težnje srca svog. O zbogom,
Ti čisti griješe, grešna ti čistoćo,
Jer sva ću sada vrata ljubavi
Zaključati i sumnja će mi visjet
Pred očima, te sva će se ljepota
Pretvorit u opačinu i svu
Milinu će izgubit znavijek.

LEONATO: Zar ničiji bodež nema za me rt?⁶⁴

⁶² Drugim riječima: ako Hera može tvrditi da nije ni s kim razgovarala na prozoru premda su je knez i Claudio na svoje oči vidjeli, onda je i sva njena druga zloća dokazana.

⁶³ Ovo "tisuć' puta" rečeno je svakako hiperbolički, kao što i Otelo veli za Desdemonu, "da s Kasi- jem je tisuću puta tu počinila rugobu", premda je to prema razvitku radnje nemoguće. Vidi i niže u redovnikovu govoru: "I tisuću sam puta vidio..."

⁶⁴ Udara u oči da u ovom prizoru, koji prikazuje važan i svečan obiteljski događaj, nema Leona- tova brata Antonija.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

(Hera padne u nesvijest)

BEATRICE: Ah, bratučedo, zašto padaš?

DON JUAN: Hajdmo —
Na vidjelo je djelo sad izašlo
I to je mori!

(Don Pedro, Don Juan i Claudio odu)

BENEDETTO: Što je gospodici?

BEATRICE: Zacijelo mrtva. O, pomози, striče!
O Hero, Hero! Sinjor Benedetto,
O striče, oče —

LEONATO: Nemoj, udesu,
Odmaći svoju tešku ruku. Smrt je
Sramoti njenoj pokrov najljepši
Što može se poželjjet.

BEATRICE: Kako, Hero?

LEONATO: Zar progleda?

REDOVNIK: A zašto ne bi?

LEONATO: Zašto?

Zar ne ruži je svaki stvor zemaljski?
Zar može da poreče sramni grijeh
Što svu je krv joj prožeo? O, nemoj
Oživjet, Hero, ni otvorit oči,
Jer kad bih znao da ti nije duša
Na jeziku, i kad bih držao
Da snaga ti je jača od sramote,
Za prijekorom bih tim još udario
Na život tvoj. Zar nisam žalio,
Što imam samo tebe jedinu,
I prirodu zar nisam grdio
Za njeno škrto stvaranje? Al eto —
Po tebi je i jedno previše!
O, zašto sam i jedno imao?
I zašto li je uvijek drago bilo
Mom oku? Zašto nisam pokupio
Na pragu svome porod prosjački
I milosnom ga prigrlio rukom?
Jer da je on toliko okaljan
I uprljan sramotom, mogao bih
Da kažem: nije dio mene samog,
Iz nepoznata vam je krila ta
Sramota! Ali jao, moja si —
Da, moja, koju sved sam ljubio,

I moja, koju sved sam slavio,
I moja, kojom sam se dičio —
Toliko moja, te ni samom sebi
Svoj nisam bio, cijeneć se po tebi. —
O, ona je u baru crnila
Utonula i nema dosta kapi
U moru silnom da je očiste,
Ni dosta soli da se tečnost vrati
U natrulo joj meso.

BENEDETTO: Strpite se,
Gospodine. Od čuda sam se sav
Zapanjio, te ne znam što da kažem.

BEATRICE: O, tako meni duše, kleveta je
Na bratučedu moju bačena.

BENEDETTO: Zar niste noćas, gospođice, vi
U postelji joj bili družica?

BEATRICE: Ah, nisam, nisam, premda sam joj dvanaest
Mjeseci sve do sinoć bila druga
U krevetu.⁶⁵

LEONATO: Ha, to je potvrda!
Što gvozdanim je bilo sponama
Već sapeto, još snažnije je to
Sad utvrđeno! Što — zar knezovi
Da lažu i da laže Claudio
Što tako ju je ljubio te, zboreć
O njezinoj rugobi, suzama je
Zalijevao ju? Otale! Nek umre!

REDOVNIK: O, saslušajte još i mene malo —
Jer ja sam dosad samo šutio
I nisam tijek sudbine smetao,
Već gospođicu sam promatrao
I tisuću sam puta vidio,
Gdje rumen se na licu javlja njoj,
I tisuć' puta nevini je stid
Anđelskom joj bjelinom rumen tu
Odnosio. I vatra plamtjela je
U oku joj, da spali potvore,
Što knezovi ih baciše na čistu
I djevičansku vjernost njezinu.
Nazovite me ludom, ne vjerujte
Ni znanju mom ni mom opažanju,

⁶⁵ Nije razjašnjeno zašto Beatrice baš one kobne noći nije spavala u istoj sobi s Herom. Ne zna se ni gdje je bila Hera kad je Margherita mogla o ponoći doći na prozor njene sobe. Zar je možda spavala u nekoj drugoj sobi? Ili su možda Margherita i Boraccio razgovarali na prozoru neke sasvim druge prostorije, jer knez i Claudio ionako nisu morali znati u kojoj sobi Hera spava?

Što sadržinu mojih knjiga još
Potvrđujete i biljegom iskustva —
I ne vjerujte mojoj starosti
Ni zvanju, časti niti nauci
Božanskoj, ako ova mila djeva
Ne leži tu pod grdom zabludom.

LEONATO: To ne može biti, redovniče!
Zar ne vidiš da ostala je njoj
Tek jedna milost, da prokletstvu svom
Ne doda još i lažnu zakletvu!
Ni ona sama vidiš da ne taji,
Pa čemu onda gledaš isprikom
Zaodjenuti, što stoji pred nama
U pravoj svojoj tu golotinji?

REDOVNIK: A kakav to je, gospođice, čovjek
Rad kojeg vas tu optužiše?

HERA: To znadu samo oni što me tuže
Jer ja ga ne znam. Ako znadem više
O ikojemu živom čovjeku
No djevičanska čednost dopušta,
Nek umrem tu bez oprostjenja grijeha —
I ako li mi, oče, dokažeš,
Da sa mnom je muškarac ikoji
Govorio u vrijeme nezgodno
Il da sam sa stvorenjem ikakvim
I rječcu noćas ja izmijenila,
Odbaci me, zamrzi tada na me
I na muke me stavi samrtne.

REDOVNIK: U zabludi su čudnoj knezovi.

BENEDETTO: U dvojice je od njih obilje
Poštenja — ali ako im je um
Zaveden, to je djelo Don Juana,
Jer njegov duh se bavi snovanjem
Opačina.

LEONATO: Ja ne znam, ali ako
O njojzi oni zbore istinu,
Razderat ću je ovim rukama —
No ako su joj čast povrijedili
I najponosniji će dobro to
Upamtiti. Jer jošte nisu ljeta
Tolko meni krv isušila
Ni starost mi još tako ispila
Svu snagu mišljenja ni udes mi
Toliko moć i blago uništio,
Ni zloća moja lišila me tako
Svih prijatelja, a da ne bi oni

— Izazivljuć me tako — vidjeli
I snagu tijela i jačinu duha.
I blaga moć i izbor prijatelja,
Te mogu svojski da im naplatim.

REDOVNIK: O stante malo i dopustite,
Da u toj stvari moj vas vodi savjet.
Ko mrtvu vašu kćer su knezovi
Tu ostavili. Čuvajte je zato
U potaji skrivenu neko vrijeme,
Razglasite da zaista je mrtva,
I tugujte za njome tobože
I urežite natpis žalosni
Na porodičnoj svojoj grobnici
I sve što ište obred pogrebni
Izvršite.

LEONATO: A koja korist od tog?
I čemu to?

REDOVNIK: E, ako to se sve
Valjano svrši, tad će kleveta
Pretvorit se u sažaljenje spram nje —
A i to nešto vrijedi. Ali zato
Ne izmišljam taj čudni postupak,
Već bolji plod od svojih trudova
Očekujem. Jer ako umrla je
— A to se mora tvrdit — onog časa
Kad optužena bješe, svatko će,
Kad čuje za to, oplakivati je
I žaliti i ispričavati,
Jer svi smo ljudi te ne umijemo
Svojinu svoju prema vrijednosti
Da ocijenimo dok je uživamo,
Već kad je nema il je izgubimo,
E, onda joj i pregonimo vrijednost
I vidimo vrline kojih nismo
Ni opažali dok je naša bila.
Baš tako će i Claudiju, kad čuje
Da svojom ju je riječi ubio,
U kovačnicu mašte njegove
Ušuljati se slatka pomisao
Na živu nju i svaki mili dio
Života njena njegovu će oku
I duševnom se pogledu prikazat
U presjajnom odijelu, divniji
I puniji života nego onda
Dok zaista je ona živjela
I ako igda bješe ljubavi
U njegovome srcu, tužit će

I kajat se sa svoje optužbe,
Pa makar je i bio uvjeren,
Da istina je. Tako neka bude —
I ne sumnjajte da će posljedak
Na kraju dobit još i ljepši lik
No što ga mogu ja naslikati.
No ako i u drugom promašimo,
Već sama misao da je umrla
Ugušit će preneraženje s te
Sramote njene. Ali ako ni to
Ne postignete, možete je sakrit
U pobožnu samotinjku, daleko
Od sviju oči, jezika i sumnja
I uvreda.

BENEDETTO: Gospodine Leonato,
Ne odbijajte redovnikov savjet —
I premda znate da je moja ljubav
I prijateljstvo veliko spram kneza
I Claudija, to ipak, tako mi
Poštenja, tako ću tajnovito
I čestito postupat u tome
Ko vaša duša prema vašem tijelu.

LEONATO: U moru jada kada tako plovim,
I tanki konac može da me vodi.

REDOVNIK: Pa hajdmo, dakle. — Gospođice mila
— Za čudnu bol se čudan ište lijek —
Priprpitate se, jer je kruta sila
Zaustavila samo svadbe tijek.

(Redovnik, Hera i Leonato odu)

BENEDETTO: Gospođice Beatrice, zar ste vi sve to vrijeme plakali?

BEATRICE: Jesam — i još ću dugo plakati.

BENEDETTO: Ja to ne bih želio.

BEATRICE: I ne trebate željeti — činim to od svoje volje.

BENEDETTO: Ja sam uvjeren da je vašoj bratučedi učinjena krivda.

BEATRICE: O, kako bi me zadužio onaj koji bi je opravdao.

BENEDETTO: Ima li kakav način da vam se prokaže takvo prijateljstvo?

BEATRICE: Ima vrlo dobar način, ali nema takva prijatelja.

BENEDETTO: Može li to čovjek izvršiti?

BEATRICE: Čovjek može, ali ne možete vi.

BENEDETTO: Ja ne ljubim ništa na svijetu koliko vas — nije li to čudno?

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BEATRICE: Da, tako čudno kao — ne znam što. Isto bih tako mogla ja reći da ne ljubim ništa koliko vas, ali mi ne vjerujte — a ipak ne lažem — ne priznajem ništa i ne poričem ništa. Žalim svoju bratučedu.

BENEDETTO: Tako mi mača, Beatrice, ti me ljubiš.

BEATRICE: Ne kunite se njime, nego ga okušajte.

BENEDETTO: Zaklet ću se njime da me ljubite, a okušat ću ga na svakom tko rekne da ja vas ne ljubim.

BEATRICE: Nećete li progutati tu svoju riječ?

BENEDETTO: Nema umoke s kojom bih je mogao progutati. Prisižem da te ljubim.

BEATRICE: Onda neka mi Bog oprost.

BENEDETTO: Kakav grijeh, draga Beatrice?

BEATRICE: U dobri ste me čas prekinuli — jer upravo sam htjela priseći da vas ljubim.

BENEDETTO: Učini to od svega srca!

BEATRICE: Ljubav prema vama obuzela mi je čitavo srce te nemam čime se zakleti.

BENEDETTO: Zapovijedaj što da učinim — i sve ću za te uraditi.

BEATRICE: Ubijte Claudija!⁶⁶

BENEDETTO: Ha! Ni za čitav svijet!

BEATRICE: Kad nećete njega, ubijate mene. Zbogom!

BENEDETTO: Čekaj, draga Beatrice —

BEATRICE: Već sam otišla, premda sam ovdje. U vas nema ljubavi — ne, molim vas, pustite me.

BENEDETTO: Beatrice —

BEATRICE: Bez šale — hoću otići.

BENEDETTO: Najprije ćemo biti prijatelji.

BEATRICE: Da, da — lakše vam je meni biti prijatelj nego pobiti se s mojim neprijateljem.

BENEDETTO: Pa zar je Claudio tvoj neprijatelj?

BEATRICE: Zar nije nitkov nad nitkovima kad je oklevetao, naružio i osramotio moju rođaku? O, da sam ja muškarac! Što? Vući je za nos sve do žrtvenika, a onda javnom optužbom, bezobzirnom klevetom, nemilosrdnom zlobom —! O Bože, da sam ja muškarac! Izjela bih mu srce javno na trgu!

BENEDETTO: Čuj me, Beatrice —

BEATRICE: Na prozoru da je govorila s nekim čovjekom! Divno!

BENEDETTO: Ali, Beatrice —

BEATRICE: Mila Hera, ojađena, oklevetana, upropaštena!

BENEDETTO: Beat —

BEATRICE: Knezovi i grofovi! Zaista dokaz kneževstva! Divan grofić, šećerni i medeni, doista sjajan kavalir! O, da sam ja muškarac, pa da vidi! Ili da imam prijatelja koji

⁶⁶ Neki drže da ovaj zahtjev ne služi na čast Beatrici — ali mora se uzeti da ona to veli u prvom bijesu, a možda i samo zato da iskuša Benedetta.

bi htio biti muškarac meni za volju! Ali muževnost se rastopila u udvornost, junštvo u komplimente, a muškarci su se pretvorili u jezike, i to vrlo čestite. Dosta je reći kakvu laž pa se na nju zakleti i već si hrabar kao Herkul. Moja me želja ne može učiniti muškarcem, zato ću umrijeti kao žena u jadu i tuzi.

BENEDETTO: Strpi se, draga Beatrice — tako mi ove desnice, ja te ljubim.

BEATRICE: Poslužite se njome drukčije, meni za ljubav, nego da se njome kunete.

BENEDETTO: Zar ste u duši uvjereni da je grof Claudio Heri učinio krivdu?

BEATRICE: Jesam — koliko je god u meni duše i uvjerenja.

BENEDETTO: Dosta! Vjere mi moje, izazvat ću ga! Ljubim vam ruku i ostavljam vas. Tako mi ove ruke, Claudio će mi skupo platiti! Sudite o meni po mojim djelima. Pođite utješiti svoju bratučedu, a ja moram reći, da je mrtva. Sad zbogom!

(Odu)

Drugi prizor

(Uđu Mušmula, Preslica i pisar, sva trojica u službenoj odjeći, straža, Boraccio i Corrado)

MUŠMULA: Je li čitava naša konfidencija na okupu?

PRESLICA: O, stolac i jastuk za pisara!

PISAR: Koji su to malefaktori?

MUŠMULA: E, to sam ja i moj drug.

PRESLICA: Dakako — mi imamo beneficijum da ih preslušamo.

PISAR: Ali, koje to zlikovce treba preslušati? Neka dođu pred gospodina zapovjednika straže.

MUŠMULA: Da, da, neka dođu preda me. Kako vam je ime, prijatelju?

BORACCIO: Boraccio.

MUŠMULA: Molim vas, napišite: Boraccio. A vaše, drugoviću?

CORRADO: Ja sam, gospodine, kavalir, i zovem se Corrado.

MUŠMULA: Zapišite: gospodin kavalir Corrado. — Gospodo, bojite li se vi Boga?

BORACCIO i CORRADO: Da, gospodine, nadamo se.

MUŠMULA: Pišite: nadaju se da se boje Boga — i napišite Boga naprijed, jer sačuvaj Boga da ne bi Bog išao ispred takvih nitkova! — Gospodo, već je dokazano da ste vi samo malo bolji od podlih ništarija, a kako se čini, pokazat će se ubrzo da ste baš prave ništarije. Što velite u svoju obranu?

CORRADO: Velimo, gospodine, da nismo.

MUŠMULA: Duše mi, neobično lukav momak! Ali ja ću ga brzo smotati! — Ovamo, da vam jednu u uho prišaptim. Vele da ste vi prave ništarije.

BORACCIO: A ja vam, gospodine, velim, da nismo.

MUŠMULA: Dobro, stanite u kraj. Boga mi, dogovorili su se. — Jeste li napisali da nisu ništarije?

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

PISAR: Gospodine zapovjedniče, tako se ne preslušava. Trebate pozvati stražu koja ih je optužila.

MUŠMULA: Pa, dakako, to najkonkretniji je način. Neka dođe straža!

(Uđe straža)

Gospodo, nalažem vam u ime kneževu, optužite ove ljude!

PRVI STRAŽAR: Ovaj je čovjek rekao, gospodine, da je knežev brat Don Juan nitkov.

MUŠMULA: Zapišite: knez Juan nitkov. Ta to je apsolutna defraudacija, nazvati kneževa brata nitkovom.

BORACCIO: Gospodine zapovjedniče —

MUŠMULA: Mir, brajko, molim te — tvoje mi se lice, da znaš, nimalo ne mili.

PISAR: Što je još rekao?

DRUGI STRAŽAR: Pa da mu je Don Juan obećao tisuću dukata ako lažno optuži gospođicu Heru.

MUŠMULA: Apsolutna insolventija, kakve nikad nije bilo!

PRESLICA: Jest, bora mi!

PISAR: Što još, momče?

PRVI STRAŽAR: I da je grof Claudio na njegove riječi naumio osramotiti Heru pred čitavim zborom i ne uzeti je za ženu.

MUŠMULA: O nitkove! Zato ćeš biti osuđen na vječnu konsekraciju!

PISAR: Što još?

DRUGI STRAŽAR: To je sve.

PISAR: I to je više, gospodo, nego biste mogli poreći. Gospodin je Juan jutros kradom nekuda otišao, Hera je upravo tako bila optužena i upravo tako bila odbačena, te je od bola iznenada umrla. Gospodine zapovjedniče, svežite te ljude i odvedite ih Leonatu, a ja idem naprijed, da mu pokažem njihove iskaze.

(Ode)

MUŠMULA: Dajte, konfrontirajte im ruke na leđima!

PRESLICA: Svežite im ruke!

BORACCIO: Ruke k sebi, tikvane!

MUŠMULA: Pomozi, Bože! Gdje je pisar? Neka zapiše da je knežev službenik tikvan! Svežite ih! — Ti gadna rđo!

CORRADO: Otale! Vi ste osao — da, osao ste!

MUŠMULA: Što? Zar ti ne reflektiraš moj položaj? Zar ti ne reflektiraš moje godine? — O, da je pisar ovdje pa da zapiše da sam osao! Ali, gospodo, zapamtite vi da sam osao! Makar nije zapisano, ne zaboravite da sam osao. — Ne, huljo, ti si pun pijeteta — to će ti pouzdani svjedoci dokazati. Ja sam pametan čovjek, štoviše, činovnik, štoviše, čovjek familijaran, štoviše, dobar komad mesa, kakvog nema u Mesini, i čovjek koji poznaje zakone, da, da — i prilično bogat čovjek, da, da — i čov-

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

jek, koji je imao gubitaka,⁶⁷ i čovjek koji ima dva kaputa i na kojem je sve kao saliveno! — Odvedite ga! — O, zašto nije zapisano da sam osao!

(Odu)

⁶⁷ Mušmula je izlenuo da je prilično bogat, a to mu je valjda žao, pa se odmah ispravio i veli da je imao gubitaka.

Peti čin

Prvi prizor

Soba u Leonatovu dvoru.

(Uđu Leonato i Antonio)

ANTONIO: O nemoj tako, jer ćeš sam se ubit —
I nije mudro protiv samog sebe
Pomagat bol.

LEONATO: Ostavi se, brate,
Tog savjeta, jer on mi uzalud
U uho pada ko u sito voda.
Ne savjetuj me, a i nikakva
Ne blaži mi uho utjeha
Do one, kojoj bol je jednak mom.
Dovedi mi oca, koji je
Toliko svoje dijete ljubio
I s njime radost svu izgubio
Ko ja — pa neka on mi govori
O strpljivosti. Omjeri i uduž
I poprijeko moj jad o njegov jad,
Pa ako budu obličjem i likom
I svakom crtom posve jednaki
Te istim bolnim glasom odjeknu,
Pa ako bude bradu gladio
I smiješio se klićuć veselo
Gdje trebalo bi jecati, i mudrim
Rečenicama bol svoj krpao
A ljute jade filozofijom
Opijao — dovedi mi ga amo
I ja ću od njega učiti strpljivosti —
Al nema, brate, takva čovjeka,
Jer savjetovat ljudi umiju
I utješno govorit jadima
Dok sami ih ne osjete — al kad ih
Očute, njihov savjet, što je htio
Da liječi gorke jade uputama
I svilnim koncem veže mahnitost
I zrakom ljuti bol utišava,
A smrtne muke riječima — taj savjet

U bijesnu strast se i sam pretvori.
Ne — svatko znade propovijedati
O strpljivosti onima što stenju
Pod teretom od bola, al toliko
Vrline niti snage nitko nema
Da živi prema mudrom nauku
Kad isto treba sam da prepati.
I zato nemoj da me savjetuješ,
Jer moji jadi viču glasnije
Od uputa.

ANTONIO: Da, u tome se čovjek
Ne razlikuje ništa od živine.

LEONATO: Ušuti, molim te. Ja hoću meso
I krv da budem — jer još nije bilo
Mudraca što bi mogo strpljivo
Podnositi zubnu bol, pa makar kako
Božanstvenim je piso jezikom
I rugao se udesu i patnji.

ANTONIO: Ne navraćaj sav jad na mene — neka
I oni trpe što te vrijeđaju.

LEONATO: Da, mudro zboriš — to ću i učiniti,
Jer srce meni veli da su Heru
Ocrnili — a to će upamtiti
I Claudio i knez i svi, što tako
Sramote nju.

(Uđu knez i Claudio)

ANTONIO: Gle, gdje se žure knez
I Claudio.

DON PEDRO: Dobar večer vam želim.

CLAUDIO: Dobar dan.

LEONATO: Stante gospodo.

DON PEDRO: Ne — žuri nam se.

LEONATO: Žuri?
Pa dobro, dobro — zbogom gospodaru
Zar tako vam se žuri? Ništa zato!

DON PEDRO: Ne zamećite kavgu s nama, starče!

ANTONIO: Da može kavgom svoje pravo steći,
Ej — netko od nas ležao bi tu!

CLAUDIO: Pa tko ga vrijeđa?

LEONATO: Bome, ti me vrijeđaš,
Ti himbeniče, ti — al skini ruku
Sa svoga mača — ja te se ne bojim!

CLAUDIO: Usahnula mi ruka ako hoću
Da strašim vašu starost! Nehote se
Dotakla ruka mača.

LEONATO: Aj — gle, gle!
O — ne ceri se, ne podruguj mi se!
Ne govorim ko stara bluna niti
Ko bena da pod plaštem starosti
Silovitom se dičim mladošću
Il onim što bih sad uradio
Da nisam star. Al u brk tebi velim,
Uvrijedio si nevino mi dijete
I mene, te sam sada natjeran
Da smetnem s uma svoje dostojanstvo
I premda slijep sam i od dugih ljeta
Iznemogao, pozivljam te ipak
Na mejdan, da se sa mnom ogledaš
Ko čovjek. Moje dijete nevino
Obijedio si, velim — tvoja poruga
Probola joj je srce nemilice,
Te ona sada leži sahranjena
U pradjedovskoj grobnici, gdje nikad
Sramota nije još počivala
Do njene, koja plod je tvojega
Nitkovluka!

CLAUDIO: Što? Mog nitkovluka?

LEONATO: Da — tvoga, velim, tvoga Claudio!

DON PEDRO: Ne govorite, starče, istinu.

LEONATO: O, gospodaru, gospodaru, to ću
Na njegovome tijelu, ako smijem,
Dokazati, pa makar umio
Ma kako vješto mačem vladati
I premda je u cvijetu mladosti,
U bujnoj snazi.

CLAUDIO: Otale! Ja neću
Da imam posla s vama!

LEONATO: Guraš me
Od sebe, momče, je li? Dijete si mi
Umorio — umori još i mene,
Da možeš reći: ubih čovjeka!

ANTONIO: Dva čovjeka nek umori — il ne,
Već najprije nek jednog ubije.
Na biljezi mu stojim, sa mnom se
Nek ogleda. Hej, momče, za mnom, za mnom,
Gospodičiću, ovamo de, mladi
Gospodičiću, da vam bičem ja

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

Iz ruku vaš majstorluk izbijem —
Da, imena mi moga, hoću.

LEONATO: Brate —

ANTONIO: Ne ustavljalj me! Bog mi je svjedokom
Da ljubio sam svoju sinovku —
Al sad je mrtva, jer je klevetom
Umoriše nitkovi što se smiju
S čovjekom baš tako ogledati
Ko ja za jezik zmiiju primiti!
Ti derani, ti majmuni, mekušci
I hvastavci i kukavci —

LEONATO: O brate
Antonio —

ANTONIO: Ušuti! Ja ih znam
I znam, što važu sve do unče⁶⁸ sitne —
I himbeni i drski fićfirići,
Što varaju, zaluđuju i lažu
I opadaju, kleveću i bijede
I hodaju ko neki mahnici
U stravičnome liku, govoreći
Desetak divljih riječi, kako bi
Na dušmanina svoga udarili,
Da smiju. Eto, to je sve.

LEONATO: Al, brate
Antonio —

ANTONIO: Koješta! Miruj ti
I ostavi ih meni.

DON PEDRO: Gospodo,
Mi nismo voljni vašu strpljivost
Podbadati. Ja žalim od srca
Što kći vam umrije, ali nizašto
Ne tužismo je, tako mi poštenja,
Što ne bi bilo živa istina.
I dokazima jakim utvrđeno.

LEONATO: Al, gospodaru —

DON PEDRO: Neću vas slušati!

(Uđe Benedetto)

LEONATO: Ne? Hajdmo brate — slušat će me oni.

ANTONIO: Il crni petak nekome će svanut!

⁶⁸ Unca, die Unze, sitna mjera.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

(Leonato i Antonio odu)

DON PEDRO: Gle, gle — evo onoga koga tražimo.

CLAUDIO: Što je novo, gospodine?

BENEDETTO: Dobar dan, gospodaru.

DON PEDRO: Dobro došli, gospodine — još malo pa biste bili morali stišavati kavgu.

CLAUDIO: Dva su nam krezuba starca gotovo odgrizla nosove.

DON PEDRO: Leonato i njegov brat. Što misliš. Da smo se pobili, bojim se da bi bismo bili premladi za njih.

BENEDETTO: Tko se bori za lošu stvar, nema prave srčanosti. Ja tražim vas dvojicu.

CLAUDIO: A mi trčkaramo amo-tamo tražeći tebe. Spopala nas je teška melankolija, pa bismo htjeli da nam je tkogod istjera. Ded, posluži se oštrinom svoga duha.

BENEDETTO: Oštrina mog duha je u mojim koricama. Da je izvučem?

DON PEDRO: Zar ti pašeš duh uz bedricu?

CLAUDIO: To nije još nitko učinio, premda ga mnogi nemaju u glavi, htio bih da ga izvučeš, kao što izvlače guslači gusle iz kutija. Izvuci ga i pozabavi nas.

DON PEDRO: Poštenja mi, nekako je blijed. Zar si bolestan ili srdit?

CLAUDIO: Ohrabri se, čovječe! Briga, doduše, može ubiti mačku,⁶⁹ ali ti si dosta srčan da ubiješ brigu.

BENEDETTO: Gospodine, ja stojim na biljezi vašoj domišljatosti, ako je na me drškate. Molim vas, izaberite drugu temu.

CLAUDIO: Dajte mu drugo koplje jer njegovo se prebilo.

DON PEDRO: Sunca mi, sve je blijedi i blijedi! Rekao bih da se zaista ljuti.

CLAUDIO: Ako se ljuti, zna što mu je raditi.

BENEDETTO: Da vam kažem koju riječ na uho?

CLAUDIO: Sačuvao me Bog od izaziva!

BENEDETTO (tiho Claudiju): Vi ste nitkov! Ne šalim se — dokazat ću vam to, kako god hoćete, čime god hoćete i kad god hoćete. Izadite mi na mejdan ili ću razglasiti da ste kukavica. Vi ste ubili milu djevojku i skupo ćete platiti njenu smrt. Držim da ćete mi se odazvati.

CLAUDIO (glasno): Dobro, doći ću, ako imate štogod valjano za jelo.

DON PEDRO: Što — gozba? Gozba?

CLAUDIO: Da, hvala mu, pozvao me je na teleću glavu i na purana, pa ako ga valjano ne rasiječem, veli da mi nož ne vrijedi. Neću li naći i soma?⁷⁰

BENEDETTO: Gospodine, vaša dosjetka stupa tromim korakom.

DON PEDRO: Reći ću ti, kako je Beatrice onomad slavila tvoju duhovitost. Ja sam rekao da je u tebe fina duhovitost. "Istina", veli ona, "fina, slaba duhovitost". "Ne", velim ja, "jaka". "Da, da", veli ona, "jaka, gruba". "Ne", velim ja, "pristojna duhovitost".

⁶⁹ Poznato je da je mačka vrlo žilava (stara je riječ da ima devet života), ali briga može i nju ubiti.

⁷⁰ Teleća glava i som su simboli gluposti, a puran nadutosti.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

"Jest, jest", veli ona, "ne vrijeđa nikoga". "Ne", velim ja, "on je, što no riječ, glavica". "Dakako", veli ona, "mala glavica". "Ne", velim ja, "on govori u stranim jezicima". "To vjerujem", veli ona, "jer mi se u ponedjeljak navečer kleo na nešto, a u utorak ujutro pogazio zakletvu. Takav mi je jezik doista stran." Tako ti je čitav sat izopačivala sve tvoje vrline, a na kraju završila uzdahom veleći da si najpristaliji čovjek u Italiji.

CLAUDIO: I na to je gorko zaplakala i rekla da za to nimalo ne mari.

DON PEDRO: Da, da, to je rekla. "Pa ipak", veli, "kad ga ne bih smrtno mrzila, ljubila bih ga smrtno". To nam je sve rekla starčeva kći.

CLAUDIO: Sve to i osim toga — "Bog ga je vidio kad je bio u vrtu sakriven".

DON PEDRO: Ali kada ćemo staviti rogove divljeg bika na glavu mudrog Benedetta?

CLAUDIO: Da, i pod njima napisati: "Ovdje stanuje Benedetto, oženjen čovjek"?

BENEDETTO: Zbogom, mladiću — ti znaš što ja mislim. Neću se inatiti s tvojom brbljavošću. Razmahuješ se šalama kao hvastavci mačevima, koji, hvala Bogu, nikoga ne ranjavaju. Gospodaru, hvala vam na vašoj velikoj ljubeznosti, ali moram se kloniti vašeg društva. Vaš je polubrat pobjegao iz Messine, a vas ste dvojica ubili milu i nevinu djevojku. Što se tiče ovog gospodina Golobradovića, mi ćemo se još sresti, a dotle neka ide s mirom.

(Ode)

DON PEDRO: On govori ozbiljno.

CLAUDIO: Da, vrlo ozbiljno i to — vjerujte mi, jer ljubi Beatricu.

DON PEDRO: Izazvao te je na mejdan?

CLAUDIO: Bez ustezanja.

DON PEDRO: Kako je zgodan muškarac kad hoda u prsluku i hlačama, a pamet ostavi kod kuće.⁷¹

CLAUDIO: Onda je kao div prema majmunu, ali majmun je učenjak prema njemu.⁷²

DON PEDRO: Tiho sada, ostavimo to. Miruj, srce, i budi ozbiljno. Zar nije rekao da je moj brat pobjegao?

(Uđu Mušmula, Boraccio i Corrado)

MUŠMULA: Ovamo, gospodine. Ako vas pravda ne može ukrotiti, neka ne važe argonate na svojoj vagi. Da, ako ste jednom kleli kao farizej, treba dobro na vas paziti.

DON PEDRO: Gle, to su ljudi moga brata, pa svezani! Jedan je od njih Boraccio.

CLAUDIO: Ispitajte što su skrivili, gospodaru.

⁷¹ Ovo je mjesto kojekako tumačeno. Smisao je možda ovaj: u dvoboju se obično svlači kaput, a tko se tuče za ženu, taj je smiješan i bez pameti.

⁷² I ovo je dosta tamno. Možda znači: luda čovjeka može i majmun voditi. Čovjek je onda, doduše, div prema majmunu, ali majmun je učenjak prema čovjeku.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

DON PEDRO: Ej, službenici, što su skrivili ti ljudi?

MUŠMULA: Bome, gospodine, učinili su lažnu konfirmaciju, osim toga su govorili neistinu, drugo, klevetnici su, šesto i posljednje, ocrnili su neku gospođicu, treće, verificirali su nešto što nije istina, i napokon, lažljivi su to ugursuzi.

DON PEDRO: Prvo te pitam što su učinili, treće te pitam što su skrivili, šesto, i posljednje, zašto su uhapšeni, napokon, rad čega ih okrivljujete?

CLAUDIO: Valjano izrečeno i sasvim po njegovoj metodi. To je, vjere mi, jedna misao zaodjenuta u više haljina.

DON PEDRO: Koga ste uvrijedili, ljudi, da ste tako svezani. Ovaj je učeni redar odveć mudar da bismo ga mogli razumjeti. Što ste skrivili?

BORACCIO: Dragi kneže, ne tjerajte me dalje pred sud. Saslušajte me sami, a onda neka me ovaj grof ubije. Ja sam vas prevario kod zdravih očiju. Što vaša mudrost nije mogla otkriti, to su iznijele na vidjelo te glupe budale, koje su čule u noći gdje sam pripovijedao ovom čovjeku kako me je vaš brat Don Juan podjario da potvorim gospođicu Heru, kako ste bili dovedeni u bašču, kako ste me vidjeli gdje udvaram Margheriti u Herinim haljinama, kako ste je pogrdili u času kad ste se imali s njom vjenčati. Moja je lupeština stavljena u zapisnik, koji bi volio zapečatiti svojom smrću nego da je na svoju sramotu ponavljam. Gospođica je umrla od toga što smo je ja i moj gospodar lažno obijedili — ukratko, ja ne želim ništa drugo nego da primim plaću za svoj nitkovluk.

DON PEDRO: Ne prodiru li riječi te ko gvožđe
U vašu krv?

CLAUDIO: O da, i dok je to
Govorio, ko otrov da sam pio.

DON PEDRO: Zar na to te je brat moj naveo?

BORACCIO: I obilno mi za to platio.

DON PEDRO: Od glave je do pete izdajnik.
I pobjego je poslije tog zločinstva.

CLAUDIO: O mila Hero, sad se tvoja slika
U divnom sjaju javlja preda mnom
Ko onda kad se u te zagledah!

MUŠMULA: Ej, odvedite te kverulante. Sad je negdje i naš pisar o toj stvari reformirao gospodina Leonata. Ne zaboravite, gospodo, u zgodno vrijeme i na zgodnom mjestu specificirati da sam osao!

PRESLICA: Evo dolazi gospodin sinjor Leonato, a i pisar.

(Uđu Leonato, Antonio i Pisar)

LEONATO: Ej, gdje je nitkov, da mu vidim lice
I da se znadem čuvat drugi put
Kad opet sretnem takva čovjeka
Ej, koji je od ovih?

- BORACCIO: Hoćete li
Upoznat onog što vas ojadi?
Tad pogledajte mene.
- LEONATO: Ti si hulja
Što dahom⁷³ si mi dijete nevino umorio?
- BORACCIO: Da, ja sam taj.
- LEONATO: Ne, ne —
Oblaguješ se sam, ništarijo,
Jer tu su, gle, dva časna čovjeka,
A treći što je u to umiješan
Umače. — Ja vam hvalim, kneževi,
Što ubiste mi kćer. Zapišite
I ovo među svoja velika
I časna djela —
Jer ste u tom bili
Junaci, ako pravo razmislite.
- CLAUDIO: Ja ne znam kako da vas ublažim,
Al moram zborit. Kako god vam drago,
Osvetite se, nametnite mi
Za grijeh moj kaznu kakvu može um
Da zamisli — al zgriješio sam samo
Iz zablude.
- DON PEDRO: Da — i ja, duše mi,
Pa ipak želim ovog dobrog starca
Umiriti i svaki teški teret
Na sebe uzet, koji on mi hoće
Da naprti.
- LEONATO: Ne mogu vam naložit
Da mojoj kćeri reknete: oživi,
Al po Messini svoj razglasite
Da nevina je umrla, i ako
U ljubavi je vašoj dosta mašte
Za tužne pjesme, objesite natpis
Na njezin grob i zapjevajte noćas
Žalovito nad njenim pepelom.
A sutra rano k meni dođite,
Pa kad mi niste mogli biti zet,
Sinovac meni budite. Moj brat
Imade kćer što prava slika je
I prilika mog mrtvog djeteta.
I baštinica nas obojice —
Pa dajte njojzi ono pravo što ste
Namijenili ga njenoj bratučedi —
I osveta će moja umrijeti.

⁷³ Dah je u Shakespearea često sinonim za riječ, a disanje za govorenje.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

CLAUDIO: Ta plemenitost srca vašeg, dični
Gospodine, iz mene vabi suze.
Ja primam vašu ponudu — i odsad
Zapovijedajte bijednom Claudiju.

LEONATO: Pa dobro, dakle — sutra vam se nadam.
Za danas, laku noć — a ovu ćemo
Ništariju odvesti Margheriti,
Da u oči se pogledaju. Držim,
Da bila je i ona upletena
U taj nitkovluk, a vaš brat je i nju
Potkupio.

BORACCIO: Ne, nije, duše mi,
Jer govoreći sa mnom nije znala,
Što radi. Uvijek bješe kreposna
I čestita, koliko ja je znam.

MUŠMULA: Osim toga, gospodaru — to, doduše, nije napisano bijelo na crnom — ali
ovaj kverulant, ovaj kriminalist nazvao me oslom. Molim vas, da mu se i to ura-
čuna u kaznu. Straža je još čula gdje je govorio o nekom Grdanu, za kojega vele
da nosi uvojke pokraj uha i da uzimlje novce u zajam na Božje ime. To radi već
dugo, ali ne plaća nikada, te je ljudima već otvrdnulo srce i neće ništa da daju u
Božje ime. Molim vas, ispitajte ga i o tom.

LEONATO: Hvala ti na tvojoj brizi i poštenom trudu.

MUŠMULA: Vaša Milost govori kao zahvalni častan mladić i ja slavim Boga za to.

LEONATO: Evo ti za tvoj trud.

MUŠMULA: Pozlatila vam se ruka!

LEONATO: Idi, sad, a ja ću preuzeti tvog sužnja. Hvala ti.

MUŠMULA: Ostavljam vašoj milosti pravog arcilupeža i molim Vašu Milost neka na sebi
izvrši egzemplifikaciju drugima za primjer. Uzdržao Bog vašu milost. Želim vašoj
milosti svako dobro. Bog vam vratio zdravlje. Otpuštam vas u poniznosti pa ako
nam je suđeno da se opet sastanemo, dao Bog tome svoju prohibiciju. — Hajdmo,
kume.

(Odu)

LEONATO: Do sutra zbogom, draga gospodo!

ANTONIO: Da, sutra vas očekujemo. Zbogom!

DON PEDRO: Zacijelo ćemo doći.

CLAUDIO: Ali ja ću
Tugovati uz Heru cijelu noć.

(Don Pedro i Claudio odu)

LEONATO: Odvedite mi ove! Sad ćemo
Ispitat Margheritu kako se
Upoznala sa ovim zlikovcem.

(Odu)

Drugi prizor

Leonatov vrt.

(Uđu Benedetto i Margherita, s raznih strana)

BENEDETTO: Molim te, draga gospođice Margherita, zaduži me i pomogni mi da se
mogu porazgovoriti s Beatricom.

MARGHERITA: Hoćete li mi onda napisati sonet i u njemu proslaviti moju ljepotu?

BENEDETTO: Uzvisit ću te, Margherita, kako te još nitko nije uzvisio, jer ti to doista za-
služuješ.

MARGHERITA: Uzvisiti — da, pjesmom, ali tko će me inače uzvisiti, da ne ostanem uvi-
jek u donjim odajama?⁷⁴

BENEDETTO: Tvoja je dosjetka hitra kao hrt — samo šćapi!

MARGHERITA: Al vaša je tupa kao rapir za mačevanje — zgađa, ali ne ranjava.

BENEDETTO: Baš muška dosjetka, Margherita, koja neće raniti ženu. Molim te, dakle,
zovni Beatricu. Ja spuštam koplje pred tobom.

MARGHERITA: Spuštate? Voljela bih da stoji.

BENEDETTO: E, Margherita — koplje koje stoji opasno je oružje za djevice.

MARGHERITA: Dobro, pozvat ću vam Beatricu, jer ona, mislim, ima noge.

BENEDETTO: I zato će doći.

(Pjeva)

Kupido, božić mali,
Što žarom srca pali,
On mene zna — on zna,
Da vrlo slab sam ja –

— Naime slab pjevač, ali u ljubavi — Leandar,⁷⁵ onaj vrsni plivač, pa Troilo, koji
je prvi naimao svodnike,⁷⁶ i čitava knjiga onih quondam salonskih junaka što glat-
ko im se omiču imena po ravnoj cesti jampskih stihova — oni se nisu nikada tako

⁷⁴ Smisao će biti ovaj: Margherita je dvorkinjska (premda dobra roda) pa mora stanovati u donjim odajama dvorca.

⁷⁵ Leandar, mladić iz Abida (danas Nagara) na Helespontu (sada Dardanele), bio je zaljubljen u Heru, svećenicu Afroditinu, u gradiću Sestu na drugoj obali toga morskog tjesnaca, pa je svake noći preplivao tjesnac širok nešto više od 2 kilometra, dok nije zaglavio.

⁷⁶ Troilo, najmlađi sin trojanskog kralja Prijama, glavni junak u Shakespeareovoj drami Troilo i Kresida. Svodnik je Kresidin stric Pandar.

do ušiju zakopali u ljubav kao ja bijedan. Bome, ja to ne mogu u srokovima iskazati. Pokušao sam, ali ne mogu naći srok za ljubav osim —gubav, a to je ružan srok; za Bog — rog, a to je nezgodan srok; za žena — bena, a to je glup srok. Vrlo kobni završeci. Ne, nisam se rodio pod sročnom zvijezdom, jer ne mogu snubiti svečanim riječima.

(Uđe Beatrice)

Draga Beatrice, zar si zaista došla na moj poziv?

BEATRICE: Da, gospodine, i otići ću kad mi reknete: Idi!

BENEDETTO: O, ostanite, dakle, dok ne rekнем tako.

BEATRICE: Eto, reki ste "tako" — dakle, zbogom. Ali prije nego odem, recite mi ono po što sam došla, naime, što se dogodilo između vas i Claudija.

BENEDETTO: Same ružne riječi pa onda — hoću te poljubiti.

BEATRICE: Ružne su riječi ružan vjetar, ružan vjetar je ružan dah, a ružan je dah škodljiv. Zato hoću otići bez cjelova.

BENEDETTO: Uplašila si tu riječ i oduzela joj pravi smisao —tako je silovita tvoja duhovitost. Ali ja ti moram jasno reći da je Claudio primio moj izazov, pa ćemo se ili naskoro sukobiti ili ću ga proglasiti kukavicom. A sada te molim, reci mi zbog kojih si se loših svojstava u mene zaljubila.

BEATRICE: Zbog svih zajedno. Ona su se složila u tako dobro uređenu zajednicu zloće, da se ni jedno dobro svojstvo ne može među njih umiješati. Ali rad kojih ste vi mojih dobrih svojstava počeli patiti od ljubavi prema meni?

BENEDETTO: Patiti od ljubavi! Sjajna riječ! Ja doista patim od ljubavi, jer te ljubim preko srca.

BEATRICE: Preko srca? Jao, ubogo srdašce! Ako mu vi tako prkosite meni za volju, prkosit ću mu i ja vama volju jer nikad neću voljeti ono što je mom prijatelju mrsko.

BENEDETTO: Nas smo dvoje odviše pametni da bismo mogli mirno i tiho jedno drugomu izjaviti ljubav.

BEATRICE: To se baš ne vidi iz tih vaših riječi, jer od dvadeset pametnih ljudi nema ni jednoga koji bi htio sam sebe hvaliti.

BENEDETTO: Stara, stara rečenica, Beatrice, koja je nastala u doba dobrih susjeda. Ali ako u našem vijeku ne podigneš sam sebi spomenik prije nego što umreš, neće tvoj spomenik dulje živjeti od zvonjave zvona i od udovičkog plača.

BEATRICE: Pa što mislite, koliko je to?

BENEDETTO: Još pitate — zvona zvone jedan sat, a suze teku četvrt sata. Zato će za pametna čovjeka — ako ga ne smeta gospodin crv, naime njegov savjest⁷⁷ — biti najbolje da bude sam trublja svojih vrlina, kao što sam to ja sam sebi. Toliko o tom što sam sebe hvalim, a da sam vrijedan hvale, dokazat ću sam. A sad mi recite, kako je vašoj bratučedi?

BEATRICE: Vrlo zlo.

⁷⁷ Savjest su u starije doba prikazivali u liku crva ili zmije.

BENEDETTO: A vama?

BEATRICE: Meni vrlo zlo.

BENEDETTO: Bojte se Boga, ljubite mene i popravite se — ali sad ću vas ostaviti jer evo nekoga gdje se žuri.

(Uđe Orsola)

ORSOLA: Gospođice, trebate ići svom stricu. Tamo je u kući velika graja jer je izašlo na vidjelo da je gospođica Hera bila lažno okrivljena, a knez i Claudio strašno prevareni. Začetnik je svega toga Don Juan, a on je uhvatio maglu. Hoćete li smjesta doći.

BEATRICE: Ne biste li i vi pošli, sinjor, da čujete novosti?

BENEDETTO: Hoću živjeti u tvom srcu, umrijeti u tvom krilu i biti pokopan u tvojim očima — a osim toga, hoću ići s tobom tvojem stricu.

(Odu)

Treći prizor

Grobnica.

(Uđu Don Pero, Claudio i pratnja s bakljama)

CLAUDIO: Je li ovo Leonatova grobnica?

JEDAN OD PRATNJE: Jest, gospodine.

CLAUDIO (čita): S ljudske zlobe Hera mila
U grob rani jedna pade,
Al je smrt joj blaga bila,
Besmrtnu joj slavu dade.
Zloba često samrt skrivi,
Ali slava vječna živi.

(Stavi natpis na grobnicu)

Tu vrh groba visi njena,
Slaveć je u sva vremena.
Sad zapjevajte svečano uz glazbu.

(Pjesma)

Oj božice noćnih sila,
Skini gnjev svoj sa ubica
S kojih umrije tvoja mila,
Djevičanska službenica.

Oni oko groba njoj
Idu pojuć tužan poj.
Ponoć nek se s nama združi,
S nama plače, s nama tuži —
Jao, jao!
Grobovi otvorite se,
Mrtvi vi, probudite se.
Jao, jao!

CLAUDIO: Sada dušo laku noć,
Snivaj mirno sanak svoj,
Svakog ljeta ja ću doć'
Slavit tako spomen tvoj.

DON PEDRO: Sad utrnite svoje zublje, ljudi,
Jer eno ispred Febova se žara
Već javlja dan te sanan Istok budi
I pjegama pepeljastim ga šara,
Otiđite i zbogom! Hvala svima!

CLAUDIO: Svak svojim putem sada pođite.

(Pratnja ode)

DON PEDRO: Sad skinimo odijela tužna ta
Da Leonatu poći uzmogremo.

CLAUDIO: I nek nam Himen bolju sreću da
Od one koju tu oplakujemo.

(Odu)

Četvrti prizor

Soba u Leonatovu dvoru.

(Uđu Leonato, Antonio, Benedetto, Beatrice, Orsola, redovnik i Hera)

REDOVNIK: Ne rekoh li vam da je nevina?

LEONATO: I knez je to i Claudio, jer oni
Iz zablude su nju optužili,
O kojoj sad ste slušali. Al u tom
I Margherita ponešto je kriva
Pa makar kanda protiv volje, ako
Sve prilike valjano uočimo.

ANTONIO: Veselim se što svršilo se sretno.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BENEDETTO: O, i ja, jer bi inače poštenje
Nalagalo mi da na odgovor
Pozovem za to mladog Claudija.

LEONATO: Sad, kćerko, ti, a i vi, druge dame,
U susjednu se sobu sklonite,
Pa kada vas pozovem, dođite
Pod krinkama. Jer knez i Claudio mi
Obećаше u ovaj doći čas.
Ti znadeš, brate, svoj zadatak. Treba
Da budeš otac kćeri brata svog
I da je dadeš mladom Claudiju.

(Ženski likovi odu)

ANTONIO: Ni okom neću trepnut.

BENEDETTO: Redovniče,
I za me, držim, bit će potreban
Vaš trud.

REDOVNIK: A što da učinim, sinjor?

BENEDETTO: Da svežete me ili odriješite —
Ili jedno ili drugo. — Vaša me
Sinovica, gospodin Leonato,
Da znate, vrlo milim okom gleda.

LEONATO: To oko joj je, znajte, moja kći
Posudila.

BENEDETTO: A ja za uzdarje
Pogledujem je okom ljubavi.

LEONATO: A ono, mislim, ima pogled svoj
Od Claudija, od kneza i od mene.
Al što je vaša želja?

BENEDETTO: Riječi su vam
Zagonetne, al moja želja je
Da vaše želje s našima se združe
Pa da se danas i mi združimo
U ženidbenu časnu vezu. To je
U čemu, oče, vašu pomoć tražim.

LEONATO: Za želju vašu srce mi je spremno.

REDOVNIK: I moja pomoć. — Evo idu knez
I Claudio.

(Uđu Don Pedro i Claudio s pratnjom)

DON PEDRO: Dobro jutro želimo
Svoj lijepoj družbi toj.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

LEONATO: Dobro jutro,
Moj kneže, a i dragi Claudio,
Dobro jutro vam. Već vas čekamo.
A je l' vam još i danas namjera
Da vjenčate se s kćerkom brata mog?

CLAUDIO: Ja držim riječ, pa da je crnica.

LEONATO: Dozovi nam je, brate. Evo, već je
Redovnik spreman.

(Antonio ode)

DON PEDRO: Dragi Benedetto,
Dobro jutro — al koji jad vas mori
Da lice vam je tako veljačko,
Sve puno mraza, oblaka i bure?

CLAUDIO: Na divljeg bika valjda misli on
O, ne boj se — jer tvoje rogove
Pozlatit ćemo mi na vršcima,
Da budeš svoj Europi naslada
Ko nekad Zeus, što takav uze lik
Europi želeć biti ljubavnik.⁷⁸

BENEDETTO: U bika Zeusa bješe nježna rika,
Al i ja znam za jednog starog bika
Što kravu vašeg oca ljubio je
I iz te dične veze dobio je
Telence, što je na vas nalik bilo,
Jer isto tako je mečalo je milo.⁷⁹

(Uđu Antonio, Hera, Beatrice, Orsola i dame, maskirane)

CLAUDIO: Naplatit ću vam to — al evo drugog
Računa. — Koja to je gospođica
Što moram da je uzmem?

ANTONIO: Ova. Nju vam
Sad predajem.

CLAUDIO: E, onda moja je.
O, dajte, draga, da vam vidim lice.

LEONATO: Ne, nećete dok ne primite nju
Pred redovnikom za ruku i dok

⁷⁸ Europa je u grčkoj mitologiji bila djeвица kojoj se jednog dana na morskoj obali približio bog Zeus u liku lijepog bika, pa je na leđima odnio na otok Kretu.

⁷⁹ Ova je dosjetka za današnji ukus malo pregruba.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

Ne prisegnete da ćete je uzet
Za ženu.

CLAUDIO: Dakle, pružite mi ruku
Pred ovim svetim redovnikom. Hoću
Da muž vam budem, ako vam je volja.

HERA: Dok življah, bijah prva vaša žena,
A vi moj prvi muž dok ljubljaste me.

(Skine krinku)

CLAUDIO: Još jedna Hera?

HERA: O tom nema sumnje,
Jer jedna Hera umrije obružena,
Al živim ja, i ko što živim tako
I djevica sam.

DON PEDRO: To je ista Hera
Što umrla je.

LEONATO: Ona bješe mrtva,
Dok živjela je njena kleveta.

REDOVNIK: Ja mogu stišat vaše udivljenje —
I čim se svrše sveti obredi
Sve potanko ću ispriповijedati
O smrti lijepje Here vam, a dotle
Nek bude čudo obična vam stvar.
Sad pođimo u kapelicu smjesta.

BENEDETTO: Pritrpite se oče. Koja je
Tu Beatrice?

BEATRICE: Ja se na to ime
Odazivljam. A što je vaša želja?

BENEDETTO: Pa zar me možda ne ljubite?

BEATRICE: Ne —
Ne više nego što je razumno.

BENEDETTO: E, onda bjehu prevareni knez
I Claudio i stric vaš. Kleli su se
Da ljubite.

BEATRICE: A ljubite l' vi mene?

BENEDETTO: Ne više nego što je razumno.

BEATRICE: E, onda bjehu grdno prevarene
I Hera, Orsola i Margherita,
Jer klele su se da me ljubite.

BENEDETTO: Da, kleli su se da ste gotovo
Oboljeli zbog mene.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

BEATRICE: Klele su se
Da malo niste umrli zbog mene.

BENEDETTO: Ne, nisam. Dakle, vi me ne ljubite?

BEATRICE: Ne — prijateljstvo prijateljstvom vraćam.

LEONATO: Sinovice! Ja znadem da ga ljubiš.

CLAUDIO: A ja se kunem — i on ljubi vas,
Jer evo papir — njegova je ruka
Napisala ga — neki šepav sonet
Što njegova je mozga plod — i spjevan
Za Beatricu.

HERA: Tu je jošte jedan,
Što bratučeda moja ga napisa
— Iz njenog džepa ukraden — a zbori
O njenoj ljubavi spram Benedetta.

BENEDETTO: Čudno? Naše ruke govore protiv naših srdaca. Hajde, uzet ću te, ali, sunca mi, uzimam te iz smilovanja.

BEATRICE: Neću vas odbiti, ali, neba mi, popuštam samo velikom nagovaranju, a ponešto i zato da vam sačuvam život, jer sam čula da imate sušicu.

BENEDETTO: Tiho! Zatisnut ću ti usta!

(Poljubi je)

DON PEDRO: Kako je, Benedetto, oženjeni čovječe?

BENEDETTO: Reći ću vam nešto, kneže. Čitav zbor šaljivaca ne može me porugama izbaciti iz moje dobre volje. Mislite li da se ja bojim satire ili epigrama? Ne — kad bi mozak mogao da izbije čovjeka, ne bi ni komadić na njemu ostao čitav. Ukratko, pošto sam naumio ženiti se, nije mi na umu obazirati se na ono što svijet može protiv toga kazati. Zato mi se ne rugajte što sam prije govorio protiv ženidbe, jer čovjek se mijenja i — svršena stvar. Što se tiče tebe Claudio, mislio sam te istući, ali kako ćemo valjda postati rođaci, živi netaknut i ljubi moju bratučedu.

CLAUDIO: Nadao sam se, bome, da ćeš odbiti Beatricu i da ću te ja batinom istjerati iz tvog osamljenog bećarskog života i pokazati kakav si ti šarenjak — ali to ćeš bez sumnje i ovako biti ako moja bratučeda ne bude vrlo dobro na te pazila.⁸⁰

BENEDETTO: Polako, polako, prijatelji smo. — Zaplešimo prije nego se vjenčamo, da nam se olakšaju srca, a našim ženama pete!

LEONATO: Poslije ćemo plesati.

BENEDETTO: Prije, prije — svirajte glazbenici! — Vi ste sumorni, kneže, oženite se! Oženite se! Nema časnijeg štapa od onoga koji ima glavu od rožine.⁸¹

(Uđe glasnik)

⁸⁰ Šarenjak je ovdje najprije prevrtljivac, a onda muž koji vara svoju ženu.

⁸¹ To će biti štap što ga nose časni starci, a ima na vršku kakav ures od rožine.

William Shakespeare: Mnogo vike ni za što

GLASNIK: Vaš brat je, kneže, uhvaćen u bijegu
I dopraćen pod stražom u Messinu.

BENEDETTO: Ne brinite se za nj do sutra. Ja ću izmisliti zgodnu kaznu za njega. — Zastvirajte svirači!

(Ples. Svi odu)

Rječnik

arestirati (tal.) – uhititi

Arragon – Aragon, pokrajina u sjevero-zapadnoj Španjolskoj, nekadašnja kraljevina

Bal – Fenički (semitski) bog plodnosti i prirode, kojemu su se prinosile ljudske žrtve

defraudacija (lat.) – zapravo: pronevjera, utaja

Feb – pridjevnik Apolona, starogrčkog boga svjetlosti, sunca, glazbe, medicine, poezije, proricanja...

Himen – starogrčki bog braka

indigniran (lat.) – zapravo: odvratn, gnusan, dostojan prezira

infamija (lat.) – gadost

jampski stih – stih koji se sastoji od jambova, dvosložnih pjesničkih stopa s naglaskom na drugom slogu (U –)

jed – otrov

kajda (tur.) – nota

konsekracija (lat.) – zapravo: posvećenje, posveta

kverulant (lat.) – pravdaš, svadljivac, gundalo, zanovijetalo

medovođa – zabavljač sa životinjama (medvjedima)

molestirati (lat.) – dosađivati, smetati, uznemiravati

odorozan (lat.) – zapravo: mirisan

quondam (lat.) – nekoć

rapir (franc.) – dugački tanki mač

salvacija (lat.) – spas

sinjor (tal.) – gospodin

vaj – jad, tuga

vivak – vrsta ptice (vanellus vanellus)